

บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน

พลอยพรรณ เชี่ยวชาญ

การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ROLES OF THE ELDER IN COMMUNITY DEVELOPMENT

Ploypharn Chewcharn

Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Academic Year 2016

Copyright of Rajamangala University of Technology Rattanakosin

บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน

พลอยพรรณ เชี่ยวชาญ

การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ROLES OF THE ELDER IN COMMUNITY DEVELOPMENT

Ploypharn Chewcharn

Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Academic Year 2016

Copyright of Rajamangala University of Technology Rattanakosin

ใบรับรองการศึกษาอิสระ
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ชื่อการศึกษาอิสระ   บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน
ชื่อผู้วิจัย   นางพลอยพรรณ เชี่ยวชาญ
วิชาเอก   นวัตกรรมการบริหารและการจัดการรัฐกิจ
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี ฉิรินัง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีอนุมัติให้การศึกษาอิสระฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
(นายรพี ม่วงนนท์)

คณะกรรมการสอบการศึกษาอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(ดร.ดวงเนตร สำราญวงศ์)

..... กรรมการ
(ดร.ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี ฉิรินัง)

Independent Study Certificate
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Independent Study Title   Roles of the Elder in Community Development
Researcher   Mrs. Ploypharn Chewcharn
Major   Innovative Public Administration and Management
Advisor   Associate Professor Pensri Chirinang, Ph.D.

Rajamangala University of Technology Rattanakosin approved this Independent Study in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Public Administration

..... Director of College of Innovation
Management
(Mr.Rapee Moungnont)

Independent Study Committee

..... Chairperson
(Duangned Samranwong, Ph.D.)

..... Member
(Siriwat Plainbanyang, Ph.D.)

..... Member
(Assoc.Prof.Pensri Chirinang, Ph.D.)

ชื่อการศึกษาอิสระ	บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน
ชื่อผู้วิจัย	นางพลอยพรรณ เชี่ยวชาญ
ชื่อปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี ฉirinง
ปีการศึกษา	2559

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และ (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จำนวน 293 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียวเมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบโดยวิธีของเซฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ด้านการศึกษาด้านศาสนา และด้านศิลปะวัฒนธรรมและประเพณี 2) ปัจจัยส่วนบุคคลไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน

คำสำคัญ: บทบาทของผู้สูงอายุ การพัฒนาชุมชน

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาหลัก.....

Independent Study Title	Roles of the Elder in Community Development
Researcher	Mrs Ploypharn Chewcharn
Degree Sought	Master of Public Administration
Advisor	Associate Professor Pensri Chirinang, Ph.D.
Academic Year	2016

Abstract

The research aimed to study (1) roles of the elder in community development by Roles of the elders in community development at Tubtai Sub-district, Huahin District, Prachuap Khiri Khan, (2) public opinion regarding the roles of the elder in community development.

The samples were 293 senior residents at Tubtai Sub-district, Huahin District, PrachupKhiri Khan. Questionnaires were employed as data collection tools. Statistical means were percentage, mean, standard deviation, T-Test, One way ANOVA.

The research found that 1) the elder played an important role in community development especially in education, religion, art and culture, 2) demographic factors did not affect public opinion regarding the roles of the elder people in community development.

Keywords: Roles of the elder, Community Development

Advisor's Signature.....

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญ	(4)
สารบัญตาราง	(6)
สารบัญภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.3 ขอบเขตการวิจัย	3
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	5
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	10
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน	17
2.4 บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้	23
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	35
2.7 สมมุติฐานการวิจัย	35
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	36
3.1 ประชากร	36
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	37
3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	40
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	41
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน	42
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน	44
4.3 ผลการทดสอบสมมุติฐานเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนชนใน ตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ	55
5.1 สรุปผลการวิจัย	55
5.2 การอภิปรายผลการศึกษา	58
5.3 ข้อเสนอแนะ	62
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	67
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	68
ภาคผนวก ข เครื่องมือการวิจัยและตรวจค่าความเที่ยงตรง	73
ประวัติผู้วิจัย	90

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงจำนวนหมู่บ้านในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้	24
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	37
4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง.....	42
4.2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทด้านการศึกษาของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน	44
4.3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทด้านศาสนาของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน.....	45
4.4 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทด้านศิลปะ วัฒนธรรม / ประเพณีของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนใน.....	46
4.5 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทด้านอาชีพของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนใน.....	47
4.6 การเปรียบเทียบเพศกับทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	48
4.7 การเปรียบเทียบอายุกับทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	49
4.8 การเปรียบเทียบการศึกษากับทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	50
4.9 การเปรียบเทียบอาชีพกับทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	51
4.10 การเปรียบเทียบภาวะสุขภาพกับทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	52
4.11 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	53
4.12 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน และวิเคราะห์ความแตกต่างของทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	54
ภาพผนวกตาราง	
ก. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	69
ข. ค่าความเชื่อมั่น Reliability.....	74

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	24
2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	35
ภาพผนวก	
ข.1 การตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม	75

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ “สังคมสูงวัย” นับจากตั้งแต่ปี 2548 แล้ว เมื่อสัดส่วนประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) สูงถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีมากถึงร้อยละ 20 ในปี 2564 และคาดว่าจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดในอีกไม่ถึง 20 ปีข้างหน้า เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด

ปี พ.ศ.2557 ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในประเทศไทยมีราว 10 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 15.3 ของประชากรทั้งหมด และอีก 20 ปีข้างหน้า ในพ.ศ.2577 ประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปจะเพิ่มสูงขึ้นถึง 19 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 29 ของประชากรทั้งหมด (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2557) ดังนั้นประเทศไทยจึงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ (United Nation) ที่กำหนดไว้ว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สัดส่วนเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งโครงสร้างอายุของประชากรที่เปลี่ยนไปนี้เท่ากับเป็นการเปลี่ยนโครงสร้างของสังคมไทยโดยรวม และนับจากนี้ไป สังคมไทยกำลังอยู่ในสภาวะการณ์ที่มีผู้สูงวัยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

กระทรวงสาธารณสุข, (2539, หน้า 67) ในแผนพัฒนาสาธารณสุข ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544 งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ สามารถดูแลตนเองได้ สมาชิกในครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแล และส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาส แสดงศักยภาพในการส่งเสริมสุขภาพตนเอง ครอบครัวและชุมชน มีการจัดตั้งหน่วยบริการ สวัสดิการเอนกประสงค์ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน โดยให้ครอบครัว และผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ เรื่องสุขภาพอนามัยให้ครอบครัว อย่างน้อยร้อยละ 50 ของประชากรผู้สูงอายุทั้งประเทศไทย ส่งผลให้อายุขัยเฉลี่ยของชาย เพิ่มจาก 68 เป็น 70 ปี และหญิงเพิ่มจาก 72 เป็น 75 ปี

ประชากรวัยผู้สูงอายุถือได้ว่าเป็นปุชนิยบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม เป็นบุคคลที่สามารถจะถ่ายทอดความรู้ประวัติความเป็นมาของสังคม ส่งต่อความรู้ในเรื่องของภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั่งามของสังคมให้กับรุ่นลูกรุ่นหลานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้สูงอายุมองค้ความรู้สะสม

ของตนเองตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันอย่างมากมาย จึงเหมาะสมกับการที่จะเป็นบุคคลสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านี้ให้แก่ลูกหลานเพื่อการสืบทอดต่อไป เพื่อที่จะให้สิ่งดีงามทั้งภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของสังคมนั้น ๆ

ทั้งนี้เมื่อมองในเชิงศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น พบว่า มีจำนวนมากที่เป็นผู้ที่มีองค์ความรู้และภูมิปัญญาหลากหลายสาขาวิชา แต่ยังไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนได้อย่างเต็มที่ มีการประมาณการว่ามีผู้สูงอายุที่มีพลัง เป็นผู้นำชุมชนและปราชญ์ชุมชนกระจายอยู่ทุกพื้นที่ประมาณ 1.7 ล้านคน ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช 2 ค) พ.ศ. 2550 ที่พบว่า ประเทศไทยมีผู้รู้ภูมิปัญญาในสาขาต่าง ๆ มากกว่า 2.2 ล้านคน และในจำนวนนี้กว่าร้อยละ 60 หรือราว 1.4 ล้านคน เป็นผู้สูงอายุที่กระจายอยู่ในพื้นที่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ นอกจากนี้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เคยจัดทำทะเบียนผู้สูงอายุที่มีความรู้ความสามารถ รวบรวมเป็นคลังปัญญาผู้สูงอายุในชุมชน 13 จังหวัด 22 สาขาองค์ความรู้ จำนวน 5,090 คน ซึ่งสามารถเป็นกำลังสำคัญในการช่วยพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นได้เป็นอย่างดี (ศิริพงษ์ เกี้ยวสกุล, 2555, หน้า 4)

องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในฐานะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ จากสภาตำบลทับใต้ เมื่อปี พ.ศ. 2538 มีเนื้อที่ประมาณ 139.09 ตารางกิโลเมตร มีหมู่บ้านจำนวน 14 หมู่บ้าน 2,334 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 8,672 คน มีผู้สูงอายุจำนวน 1,086 คน คิดเป็นร้อยละ 12.52 องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความมุ่งมั่นในการบริหารงานเพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชน และแก้ปัญหาของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การรักษาความสะอาดความเป็นระเบียบของสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต และส่งเสริมการท่องเที่ยวจะเห็นได้ว่าการที่พื้นที่มีความเจริญอย่างรวดเร็ว และมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายทำให้การดำเนินงานนั้น ต้องอาศัยกรมการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการแลส่งเสริมและสนับสนุนทั้งทางด้านการวางนโยบาย โครงสร้างพื้นฐาน และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ดังนั้นผู้สูงอายุจึงควรที่จะมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

ทางองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ยังไม่มีการศึกษาถึงบทบาทของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ซึ่งครอบคลุมถึงบทบาทของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน รวมทั้งเปรียบเทียบบทบาทของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ที่มีต่อการพัฒนา

ชุมชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุและประชาชนของตำบลทับใต้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1.2.1 ศึกษาบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ มีการศึกษาใน 3 ด้านดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 1,086 คน กลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามานะ (Yamane, 1970, pp. 886) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 293 คน

1.3.2 ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะประชากรประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สุขภาพ

ตัวแปรตาม คือ บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน ด้านการศึกษา ด้านศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ด้านอาชีพ

1.3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เวลาในการวิจัยตั้งแต่ เมษายน ถึง มิถุนายน พ.ศ. 2559

1.4. นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายเฉพาะของคำที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ให้ตรงกัน ในการศึกษา บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ผู้วิจัยจึงได้ นิยามความหมายของคำต่าง ๆ ไว้ดังนี้

บทบาท หมายถึง การกระทำและการแสดงออกตามความเป็นจริงของผู้สูงอายุที่มีต่อสังคม

ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้และอาศัยอยู่จริง

การพัฒนาชุมชน หมายถึง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในการตัดสินใจและดำเนินการแก้ปัญหาโดยความร่วมมือของประชาชนในชุมชนเอง กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

บทบาทผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน หมายถึง การกระทำของผู้สูงอายุในการพัฒนาคุณภาพชีวิต การตัดสินใจและดำเนินการแก้ไขปัญหา ร่วมกับคนในชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน จำแนกเป็น บทบาทด้านการศึกษา บทบาทด้านศาสนา บทบาทด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี และบทบาทด้านอาชีพ

บทบาทด้านการศึกษา หมายถึง การเป็นผู้ให้ความรู้ ถ่ายทอด สนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรมด้านการศึกษาในชุมชน เป็นกรรมการสถานศึกษา เป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ โรงเรียนในชุมชน

บทบาทด้านศาสนา หมายถึง การบำรุงส่งเสริม สนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศาสนาในชุมชน เช่น การเป็นกรรมการวัด การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา การถือศีล

บทบาทด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี หมายถึง การเป็นผู้ให้ความรู้ ถ่ายทอด สนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรมด้าน ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน

บทบาทด้านอาชีพ หมายถึง การเป็นผู้ให้ความรู้ ถ่ายทอด สนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรมด้านการพัฒนาอาชีพของชุมชน

เพศ หมายถึง เพศชาย และเพศหญิงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

อายุ หมายถึง ระยะเวลา นับตั้งแต่เกิดจนถึงวันที่ตอบแบบสอบถาม โดยนับอายุเต็มปี

การศึกษา หมายถึง ระดับวุฒิการศึกษาชั้นสูงสุดที่ได้รับ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพ หมายถึง ประเภทหรือชนิดของงานที่บุคคลนั้นทำอยู่หรือมีหน้าที่รับผิดชอบอยู่ในปัจจุบัน

รายได้ หมายถึง สิ่งที่บุคคลแสวงหามาโดยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ซึ่งคิดเป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อเดือน

สุขภาพ หมายถึง มีความพร้อมสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย คือ ร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง คล่องแคล่ว มีกำลัง ไม่เป็นโรค ไม่พิการ ไม่มีอุบัติเหตุอันตราย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบถึงบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน

1.5.2 ทำให้ทราบถึงทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

1.5.3 ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

1.5.4 ข้อมูลที่ได้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้และในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
- 2.4 บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย
- 2.7 สมมุติฐานการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

2.1.1 ความหมายของบทบาท

บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิ และหน้าที่ของสถานภาพที่สังคมกำหนดหรือคาดหวังไว้ โดยได้รับอิทธิพลมาจากค่านิยมทางขนบธรรมเนียมและประเพณีของแต่ละสังคม โดยบทบาทของบุคคลในสังคมจะแสดงออกมาในรูปแบบใดก็จะขึ้นอยู่กับสถานภาพของบุคคลนั้น ๆ ตามที่บรรทัดฐานของสังคมได้กำหนดไว้

บทบาทนั้นแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. บทบาทในลักษณะโครงสร้างนิยม คือ การสนใจในเนื้อหา โครงสร้างและหน้าที่ของสถานภาพทางสังคม การจัดระเบียบและผลของบทบาท โดยบทบาทจะถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดไว้ในสังคม ถูกคาดหวังไว้บุคคลในสถานภาพใด ควรจะมีบทบาทตามสถานภาพนั้น ๆ
2. บทบาทในลักษณะปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์นิยม คือ การให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับกระบวนการซึ่งบุคคลจะทำความเข้าใจได้ว่า บุคคลอื่นให้ความสำคัญ ความคาดหวังกับตนเองอย่างไรในการที่จะมีบทบาทในสังคมซึ่งจะเกิดขึ้นจากบุคคลที่มีปฏิสังสรรค์ทางสังคมต่อกันในสังคมนั้นๆ

ราชบัณฑิตยสถาน (2532, หน้า 315) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท หมายถึง หน้าที่หรือพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำ

สุพัตรา สุภาพ (2540, หน้า 26) บทบาท คือการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพบุคคล บทบาทเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงออกของตน ซึ่งคนอื่นคาดคิดหรือหวังว่าจะทำหรืออาจเป็นไปตามที่ตนเองอยากกระทำ บทบาทจึงเป็นทั้งเรื่องส่วนตัว และเป็นเรื่องส่วนรวม ซึ่งบทบาทของแต่ละคนอาจเป็นผลมาจากปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่และสถานภาพของบุคคลที่ประกอบด้วย ความคาดหวังต่าง ๆ จากสังคม

จารุวรรณ ปฐมพงศ์ (2542, หน้า 22-23) กล่าวว่าสถานภาพของบทบาทและบรรทัดฐานมีความสัมพันธ์กันในการจัดระเบียบของสังคม โดยสังคมจะเป็นระเบียบหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลในสังคมที่มีสถานภาพที่แตกต่างกันได้ปฏิบัติตามบทบาทที่บรรทัดฐานกำหนดได้ให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งทำให้คนอื่นที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและสามารถคาดการณ์การกระทำดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งสถานภาพของบทบาท และบรรทัดฐานของสังคมสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมของสังคม

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2542, หน้า 131) บทบาท หมายถึง ส่วนหนึ่งที่เป็นพลวัตของสถานภาพ บุคคลจะได้รับมอบหมายให้ดำรงสถานภาพ โดยมีความสัมพันธ์กับสถานภาพอื่น เมื่อเขาใช้สิทธิและทำหน้าที่อันเป็นส่วนต่างๆ ของสถานภาพก็แปลว่าเขาแสดงบทบาท

ชัยวัฒน์ พรหมสุข (2543, หน้า 6) กล่าวว่า บทบาท หมายถึงการปฏิบัติตามสิทธิ และหน้าที่ของสถานภาพที่สังคมกำหนดไว้นั้นคือ การปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสถานภาพของสังคมที่กำหนดเป็นแนวทางหรือรูปแบบของพฤติกรรมในการปฏิบัติ ดังนั้นบทบาทจะคู่กับสถานภาพในสังคม การกำหนดบทบาทของบุคคลในสังคมนั้นย่อมขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานของสังคมที่ได้รับอิทธิพลมาจากค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม ว่าจะต้องกระทำอย่างไร ปฏิบัติอย่างไร จึงจะถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ บทบาทของบุคคลในสังคมแสดงออกขึ้นอยู่กับสถานภาพของบุคคลนั้น ๆ ในสังคมนั้นเองที่จะแสดงออกในการเข้าสังคมกับบุคคลอื่นในสังคมโดยสาระของบทบาทแล้วพบว่า

1. บทบาทมีประจำในทุกสถานภาพของสังคม
2. วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดบทบาท
3. การที่บุคคลจะทราบและปฏิบัติตามบทบาทได้อย่างถูกต้องนั้นต้องผ่านกระบวนการอบรมให้รู้ระเบียบของสังคมหรือสังคมการณ์
4. บทบาทที่บุคคลแสดงออกมีลักษณะของการแสดงออกที่ไม่แน่นอนเหมือนกับบทบาทที่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม ทั้งนี้บทบาทที่แสดงออกจริงนั้น มักจะขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะของผู้ที่แสดงบทบาทดังกล่าวและพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่อยู่รอบตัวในการแสดงออกของพฤติกรรม

ราชบัณฑิตสถาน (2542, หน้า 602) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง การทำทำตามบท การร่ำตามบท โดยปริยายหมายความว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู

กฤตศิลป์ อินทชัย (2551, หน้า 7) ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการ คือ

1. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน (Norms), ความคาดหวัง (Expectation) ข้อห้าม (Responsibility) และอื่น ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันกับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้ บทบาทตามความหมายนี้คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปที่การบ่งชี้หน้าที่อันควร

2. บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งเองที่คิดและกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น

3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่จะกระทำ โดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ แนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่ง นั้น ๆ

สรุปได้ว่า ความหมายของบทบาทจากข้อมูลข้างต้น พบว่า บทบาทของมนุษย์ในสังคมนั้น แตกต่างกันไปตามสถานภาพทางสังคมที่แต่ละคนได้รับหรือคาดหวังไว้จากสังคม ซึ่งบุคคลใดที่ได้รับ บทบาทเช่นไรในสังคมก็ควรที่จะประพฤติหรือปฏิบัติตามสถานภาพหรือตามที่สังคมได้คาดหวังไว้

2.1.2 ประเภทของบทบาท

บุคคลในสังคมจะแสดงบทบาทต่าง ๆ แตกต่างกันไป โดยที่การแสดงบทบาทของบุคคลจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงลักษณะของบุคคลนั้นได้ ดังนั้น จึงมีผู้แบ่งลักษณะและประเภทของบทบาทไว้ดังต่อไปนี้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527, หน้า 24-25) เสนอว่า การแสดงบทบาทแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ

1. บทบาทตามคาดหวัง คือ บทบาทที่ต้องแสดงตามความคาดหวังของผู้อื่น
2. บทบาทตามลักษณะการรับรู้เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพรับรู้เองว่าตนเองมีบทบาทอย่างไร

3. บทบาทที่แสดงจริง เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจเป็นบทบาทตามที่สังคมหวัง หรือเป็นบทบาทที่ตนเองคาดหวัง หรืออาจจะไม่เป็นบทบาทตามที่สังคมคาดหวังและตนเองคาดหวัง

พวงเพชร สุรัตน์กุล (2542, หน้า 65-66) ได้ให้แนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทดังนี้ บทบาทเป็นรูปธรรม เห็นได้จากการกระทำที่แสดงออกมา บทบาทมี 3 ด้าน คือ

1. บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) ได้แก่ บทบาทอันกำหนดไว้ตามความคาดหวัง ของบุคคลทั่วไปในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพนั้น ๆ ควรกระทำ แต่อาจมีใครที่ทำหรือไม่มีใครทำตามนั้นก็ไม่ได้

2. บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทอันบุคคลคาดคิดด้วยตนเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

3. บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual Role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย ทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2545, หน้า 37-38) ได้กล่าวถึงลักษณะของบทบาทไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมาย หรือตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งผู้มีสถานภาพหนึ่ง ๆ ควรกระทำแต่อาจไม่มีใครทำตามนั้นก็ได้

2. บทบาทที่บุคคลเข้าใจ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ ที่คาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้เกี่ยวข้องกับค่านิยม ทัศนคติ บุคลิกภาพและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

3. บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual or Enacted Role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย สถานการณ์ดังกล่าวอาจเป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม เช่น การกีดกันของกลุ่มต่างๆ และบทบาทที่กระทำจริงอาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทในอุดมคติหรือบทบาทที่บุคคลรับรู้ก็ได้

2.1.3 ทฤษฎีบทบาท

สรุปเป็นทฤษฎีบทบาทดังต่อไปนี้

1. **ทฤษฎีบทบาท (Role Theory)** (จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, 2545, หน้า 67) ได้อธิบายพฤติกรรมทางสังคมที่บุคคลแสดงต่อกันว่าเป็น การแสดงบทบาทต่อสังคมกำหนด ทำนองเดียวกับการแสดงละครตามบท (Script) “บท” ดังกล่าวก็ตั้งสถานภาพแบบบรรทัดฐานนั่นเอง บุคคลในสังคมมีสถานภาพต่าง ๆ มากมายและถูกคาดหวังจากคนอื่นให้แสดงบทบาทตามสถานภาพที่ดำรงอยู่ ส่วนบรรทัดฐานหรือความคาดหวังของสังคมก็มีหลายระดับ ตั้งแต่การบังคับให้ต้องกระทำหรือห้ามกระทำ จนถึงการคาดหวังว่าการกระทำหรือไม่ควรกระทำ การแสดงบทหนึ่ง ๆ อาจไม่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของคนอื่นได้ทุกฝ่าย นอกจากสถานภาพและบรรทัดฐานแล้วปัจจัยอีกด้านหนึ่งก็มีส่วนกำหนดบทบาทบุคคล คือ ตัวตน (Self) หรือการรับรู้ของบุคคลนั่นเอง บุคคลแต่ละบุคคล อาจมีการรับรู้หรือความเข้าใจในบทบาทของสถานภาพหนึ่งๆ แตกต่างกัน

ดังนั้นบทบาทที่บุคคลแสดงออกจริง (Enacted Role) จึงเป็นผลรวมของบทบาทตามความคาดหวังของสังคม (Prescribed Role) กับบทบาทตามการรับรู้ของตนเอง (Perceived Role) อย่างไรก็ตามแล้วทฤษฎีบทบาทเน้นความสำคัญของปัจจัยโครงสร้างสังคม (สถานภาพและบรรทัดฐาน) มากกว่าปัจจัยด้านการรับรู้ของตน

2. **ทฤษฎีบทบาทของราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton's Role Theory)** (อ้างถึงในสัญญาสัญญาวิวัฒน์, 2542, หน้า 47) ได้กล่าวว่า ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท เช่น บุคคลที่มี

ตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรมเป็นตัวอย่งที่ดีแก่ลูกศิษย์ ลินตันได้ให้แนวคิดทฤษฎี บทบาทไว้ว่า การที่บุคคลจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ถูกกำหนดไว้ได้ดีหรือไม่ นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังต่อไปนี้คือ

- 2.1 ลักษณะเฉพาะของสังคมหรือชุมชน
- 2.2 วัฒนธรรม ประเพณีและความปรารถนาของสังคมที่เกี่ยวข้อง
- 2.3 บุคลิกภาพและความจำเป็นของบทบาท

3. ทฤษฎีบทบาทของนาเดล (Nadel's Role Theory) (อ้างถึงในสัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542, หน้า 49) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทคือส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม 3 ลักษณะ คือส่วนประกอบที่ส่งเสริมบท เช่น ครู ต้องพูดเก่งหรือมีอารมณ์ขัน ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดมิได้ เช่น เป็นแพทย์ต้องรักษาคนไข้และส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น ครูต้องเป็นสมาชิกคุรุสภาโดยกำหนดให้เป็นสมการได้ดังนี้

$$P = f(a,b,c\dots)$$

ถ้ากำหนดให้

P คือ บทบาท

a คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท

b คือ ส่วนประกอบที่มีผลต่อบทบาทและขาดมิได้

c คือ ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย

จากสมการอธิบายได้ว่า บทบาทจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบหลาย ๆ ส่วน อย่างน้อย 3 ส่วน ขึ้นไปจนถึง n ส่วน

4. ทฤษฎีบทบาทของโฮมันน์ (Homann's Role Theory) (อ้างถึงในสัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542, หน้า 51) ได้กล่าวว่าบุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่น ตลอดกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือเพราะมีตำแหน่งเป็นครูสอนตอนเย็นแสดงบทบาทเรียนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นนิสิตภาคสมทบ เป็นต้น

5. ทฤษฎีบทบาทของพาร์สันส์ (Parson's Role Theory) (อ้างถึงในสัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542, หน้า 52) กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน เช่น บุคคลที่มีเพื่อนมากก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

6. ทฤษฎีบทบาทของเมอร์ตัน (Merton's Role Theory) (อ้างถึงในสัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542, หน้า 59) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลแต่ละคนจะต้องมีตำแหน่งและบทบาทควบคู่กันไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับทักษะของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ตลอดจนลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น

7. ทฤษฎีบทบาทของกู๊ด (Good's Role Theory) (อ้างถึงในสัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542, หน้า 60) กล่าวไว้ว่า บทบาทคือ แบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคลและบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้น ๆ

8. ทฤษฎีบทบาทของกัสกิน (Guskin's Role Theory) (อ้างถึงในสัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542, หน้า 74) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคน คือ ผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขา

นั่นเองและทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่างๆ ในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่างๆ ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

9. ทฤษฎีของโคเฮน (อ้างถึงในสัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542, หน้า 82) ได้กล่าวสรุปทฤษฎีบทบาทไว้ว่า การที่สังคมกำหนดเฉพาะเจาะจงให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทใดบทบาทหนึ่งนั้น เรียกว่า บทบาทที่ถูกกำหนด ถึงแม้ว่าบุคคลบางคนมิได้ประพฤติปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนดให้ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง การที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกจริงตามตำแหน่งของเขา ความไม่ตรงกันของบทบาทที่ถูกกำหนดกับบทบาทที่ถูกปฏิบัติจริงนั้น อาจมีสาเหตุมาจากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้

- 9.1 บุคคลขาดความเข้าใจในบทบาทที่สังคมต้องการ
- 9.2 ความไม่เห็นด้วยหรือไม่ลงรอยกับบทบาทที่ถูกกำหนด
- 9.3 บุคคลไม่มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10. ทฤษฎีของมิต (อ้างถึงในสัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542, หน้า 84) ได้กล่าวถึงทฤษฎีบทบาทไว้ว่า บทบาทเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติจริง หรือบทบาทที่เป็นจริง ซึ่งจะต้องประกอบด้วยสิ่งดังต่อไปนี้

- 10.1 การรู้จักตนเองตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- 10.2 พฤติกรรมตามสถานการณ์ที่กำหนดให้จะต้องมีความเหมาะสมกับ การส่งเสริมฐานะของตนเอง
- 10.3 ภูมิหลังของการกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นนั้น การเป็นแบบอย่างเพื่อให้การกระทำบางอย่างเป็นไปตามแนวทางที่ต้องการ
- 10.4 การประเมินผลการกระทำตามบทบาท สามารถดำเนินการด้วยตนเองหรือโดยคนอื่น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

2.2.1 ความหมายของผู้สูงอายุ

เกษม และกุลยา ตันติผลาชีวะ (2528, หน้า 5) ให้ข้อพิจารณาความสูงอายุของบุคคล ดังนี้

1. พิจารณาในแง่ของการเปลี่ยนแปลงของร่างกายในทางสรีระวิทยาพบว่า การเปลี่ยนแปลงแรกสุดของผู้ที่เข้าสู่ความสูงอายุคือ สายตาวายาวขึ้นต้องใช้แว่นสายตาช่วย ผมหงอก หูตึง เหนื่อยง่ายและซีดสี เมื่อเกิดการเจ็บป่วยจะต้องใช้เวลาในการรักษานานขึ้นกว่าเดิม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ แต่ละชั้นจะเปลี่ยนแปลงต่างกัน อายุที่มีการเปลี่ยนแปลงจะไม่เท่ากัน เช่น บางคนเริ่มผมหงอกตั้งแต่อายุ 35 ปี และอาจมีสายตาวายแล้วก็ได้ โดยทั่วไปสายตาวายจะเริ่มเปลี่ยนเมื่ออายุ 40 ปี จากนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงของผม การได้ยินและความอดทน การพิจารณาความสูงอายุโดยใช้การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายจึงไม่เป็นข้อบ่งชี้ที่ชัดเจน

2. พิจารณาในแง่จิตใจ ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้สูงอายุ จะยึดมั่นในความคิดของตนเป็นหลักไม่ค่อยยอมรับความรู้ใหม่ ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและมักมีความต้องการที่จะช่วยเหลือสังคมตาม

ความถนัดของตนเอง ต้องการความสนใจจากผู้อื่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ตลอดจนต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิดเมื่อเวลาเจ็บป่วย มีลักษณะขี้ใจน้อย จู้จี้ขี้บ่นและถือตัว

3. พิจารณาในแง่ของสังคม ความมีอายุทำให้ผู้สูงอายุมีสถานะทางสังคมเพิ่มขึ้นและมีความสำคัญในฐานะผู้มีประสบการณ์ ซึ่งขึ้นอยู่กับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของคน ๆ นั้นด้วย แม้ว่าสังคมจะกว้างและมีคนรู้จักมากขึ้น มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล แต่การทำงานและหน้าที่ความรับผิดชอบจะลดลง เนื่องจากความจำกัดของอายุและความสามารถ

4. พิจารณาในแง่กฎหมาย กฎหมายได้กำหนดความสูงอายุตามปีปฏิทินแตกต่างกันไปตามสภาพสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ

บุษยมาศ สินธุประมา (2539, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า เป็นผู้ที่มีอายุวัดด้วยจำนวนปีตามปฏิทินของเวลาที่ได้มีชีวิตอยู่และจะมีเกณฑ์ในการพิจารณา 3 ด้าน คือ ความเสื่อมถอยของร่างกาย พิจารณาตามแนวคำสอนในพระพุทธศาสนา และหน้าที่กิจกรรมของสังคม

สุรกุล เจนอบรม (2541, หน้า 6 – 7) ได้กำหนดการเป็นบุคคลสูงอายุว่า บุคคลผู้จะเข้าข่ายเป็นผู้สูงอายุ มีเกณฑ์ในการพิจารณาแตกต่างกันโดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นผู้สูงอายุไว้ 4 ลักษณะดังนี้

1. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากอายุจริงที่ปรากฏ (Chronological Aging) จากจำนวนปีหรืออายุที่ปรากฏจริงตามปฏิทินโดยไม่นำเอาปัจจัยอื่นมาร่วมพิจารณาด้วย

2. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย (Physiological Aging หรือ Biological Aging) กระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุขัยในแต่ละปี

3. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ (Psychological Aging) จากกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ สติปัญญา การรับรู้และเรียนรู้ที่ถดถอยลง

4. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากบทบาททางสังคม (Sociological Aging) จากบทบาทหน้าที่ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคล ตลอดจนความรับผิดชอบในการทำงานลดลง

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544, หน้า 10 – 11) กล่าวว่า การที่จะกำหนดว่าผู้ใดชราภาพหรือสูงอายุสามารถพิจารณาจากองค์ประกอบต่าง ๆ ได้ดังนี้คือ

1. ประเพณีนิยม (Tradition) เป็นการกำหนดผู้สูงอายุ โดยยึดตามเกณฑ์อายุที่ออกจากราชการ เช่น ประเทศไทยกำหนดอายุวัยเกษียณอายุ เมื่ออายุครบ 60 ปี แต่ประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดอายุ 65 ปี เป็นต้น

2. การปฏิบัติหน้าที่ทางร่างกาย (Body Functioning) เป็นการกำหนดโดยยึดตามเกณฑ์ทางสรีรวิทยาหรือทางกายภาพ บุคคลจะมีการเสื่อมสลายทางสรีรวิทยาที่แตกต่างกันในวัยสูงอายุด้วยวิธีต่างๆ ในร่างกาย จะทำงานน้อยลงซึ่งแตกต่างกันในแต่ละบุคคล บางคนอายุ 50 ปี ฟันอาจจะหลุดทั้งปากแต่บางคนอายุถึง 80 ปี ฟันจึงจะเริ่มหลุด เป็นต้น

3. การปฏิบัติหน้าที่ทางด้านจิตใจ (Mental Functioning) เป็นการกำหนดตามเกณฑ์ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ การจำ การเรียนรู้ และความเชื่อมทางด้านจิตใจ สิ่งที่พบมากที่สุดกับผู้สูงอายุคือ ความจำเริ่มเสื่อม ขาดแรงจูงใจซึ่งไม่ได้หมายความว่าบุคคลผู้สูงอายุทุกคนจะมีสภาพเช่นนี้

4. ความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self - Concept) เป็นการกำหนดโดยยึดความคิดที่ผู้สูงอายุมองตนเอง เพราะโดยปกติผู้สูงอายุมักจะเกิดความคิดว่า “ตนเองแก่ อายุมากแล้ว” และส่งผลต่อบุคลิกภาพทางกาย ความรู้สึกทางด้านจิตใจ และการดำเนินชีวิตประจำวันสิ่งเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามแนวความคิดที่ผู้สูงอายุนั้น ๆ ได้กำหนดขึ้น

5. ความสามารถในการประกอบอาชีพ (Occupation) เป็นการกำหนดโดยยึดความสามารถในการประกอบอาชีพ โดยใช้แนวความคิด จากการเสื่อมถอยของสภาพทางร่างกาย และจิตใจ คนทั่วไปจึงกำหนดว่า วัยสูงอายุเป็นวัยที่ต้องพักผ่อน หยุดการประกอบอาชีพ ดังนั้น บุคคลที่อยู่ในวัยสูงอายุ จึงหมายถึงบุคคลที่มีวัยเกินกว่าวัยที่จะอยู่ในกำลังแรงงาน

6. ความกดดันทางอารมณ์และความเจ็บป่วย (Coping with Stress and Illness) เป็นการกำหนดโดยยึดตามสภาพร่างกาย และจิตใจ ผู้สูงอายุจะเผชิญกับสภาพโรคร้ายไข้เจ็บอยู่เสมอ เพราะสภาพทางร่างกายและอวัยวะต่าง ๆ เริ่มเสื่อมลง นอกจากนั้น ยังอาจเผชิญกับปัญหาทางด้านสังคมอื่น ๆ ทำให้เกิดความกดดันทางอารมณ์เพิ่มขึ้นอีก ส่วนมากมักพบกับผู้มีอายุระหว่าง 60 - 65 ปีขึ้นไป

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2558, หน้า 1 – 12) สารระของกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดความหมายของผู้สูงอายุว่า หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ได้รับรองให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคลที่มีอายุเกิน 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย ซึ่งในกฎหมายใช้คำว่า สิทธิผู้สูงอายุ ให้มีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ ดังนี้

1. สิทธิได้รับการบริการทางการแพทย์ และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นพิเศษ
2. สิทธิได้รับบริการด้านการศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
3. สิทธิได้รับบริการด้านการประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม
4. สิทธิในการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน
5. สิทธิได้รับการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น
6. สิทธิได้รับการช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
7. สิทธิได้รับการยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ
8. สิทธิในการได้รับการช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง

9. สิทธิในการได้รับคำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาคอครบครัว

10. สิทธิได้รับบริการการจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

11. สิทธิได้รับการสงเคราะห์เปี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

12. สิทธิได้รับการสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

13. สิทธิประการอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

2.2.2 บทบาทผู้สูงอายุต่อสังคม ครอบครัวและชุมชน

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (2557, หน้า 56-57) ที่ประชุมสมัชชาโลก ว่าด้วยผู้สูงอายุ โดยองค์การสหประชาชาติ ในปี 2525 กำหนดเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั่วโลกตกลงว่า “ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เรียกว่า “ผู้สูงอายุ” ส่วนสถาบันแห่งชาติเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดว่า ผู้สูงอายุวัยต้นคือ อายุระหว่าง 60 – 74 ปี เป็นวัยที่ยังไม่ชรามาก ถ้าสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี เมื่ออายุ 75 ปีขึ้นไป จึงจะถือเป็นวัยชราอย่างแท้จริง ส่วนสำนักงานสถิติแห่งชาติของไทยแบ่งผู้สูงอายุเป็นผู้สูงอายุตอนต้น (อายุ 60 – 69 ปี) และผู้สูงอายุตอนปลาย (อายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป)

จำนวนผู้สูงอายุกำลังเพิ่มสัดส่วนขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปี 2536 ร้อยละ 7.2 ของประชากรไทยเป็นผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในปี 2538 ประชากรกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 8.11 และคำนวณไว้ว่าในปี 2543, 2553 และ 2563 จำนวนประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.19, 11.36 และ 15.28 ของประชากรทั้งหมดในแต่ละช่วงลำดับ

ขณะนี้ผู้คนอายุยืนยาวมากขึ้น คนที่อายุ 60 ปีมีโอกาสที่จะอยู่ถึงอายุ 80 ปี จึงอาจจะต้องมีการมองเรื่องผู้สูงอายุกันใหม่ จากภาพของคนแก่ทำอะไรไม่ได้ เจ็บออดแอด รอวันตาย ไปสู่อายุวัฒนะ และคุณภาพชีวิตเพราะช่วงอายุจาก 60 ปีถึง 80 ปี เป็นเวลาอีกไม่น้อย จึงเป็นช่วงเวลาที่สามารถดำรงรักษาสุขภาพ ทำการงานที่เป็นประโยชน์ และมีความสุขได้มาก ผลการสำรวจของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2540 มีประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 8.4 ของประชากรทั้งหมด 60.4 ล้านคน อายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของชายเป็น 66.6 ปี และเพศหญิง เป็น 71.7 ปี ส่วนอายุขัยเฉลี่ยเมื่อ อายุ 60 ปี เพศชายเป็น 18.8 ปี และเพศหญิงเป็น 22.0 ปี

งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์ในแผนพัฒนาสาธารณสุข ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ สามารถดูแลตนเองได้ สมาชิกในครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแล และส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาส แสดงศักยภาพในการส่งเสริมสุขภาพตนเอง ครอบครัวและชุมชน มีการจัดตั้งหน่วยบริการ สวัสดิการเอนกประสงค์ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน โดยให้ครอบครัว และผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการเรื่องสุขภาพอนามัยให้ครอบครัว อย่างน้อยร้อยละ 50 ของประชากรผู้สูงอายุทั้งประเทศไทย ส่งผลให้ อายุขัยเฉลี่ยของชาย เพิ่มจาก 68 เป็น 70 ปี และหญิงเพิ่มจาก 72 เป็น 75 ปี

นักจิตวิทยาสังคมระบุว่า การปรับตัวเข้าสู่บทบาทผู้สูงอายุเป็นเรื่องยาก สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะงานที่เปลี่ยนเข้าสู่กลุ่มผู้สูงอายุนั้น ขาดกลุ่มสนับสนุน เด็กได้รับการสอนให้เรียนรู้ถึงบทบาทวัยรุ่น และวัยรุ่นได้รับการฝึกฝน วิธีที่จะเป็นผู้ใหญ่ แต่มีผู้ใหญ่ไม่กี่คนเท่านั้น ที่ได้รับการฝึกฝนที่จะเป็นผู้สูงอายุ คนสมัยใหม่ยังเห็นว่า ค่านิยมทางวัฒนธรรมจารีตประเพณี เป็นเรื่องล้าสมัย ความผูกพันระหว่างพี่น้อง เครือญาติ การกตัญญูทวดเวที จะต้องมียุคสมัยใหม่ จึงเกิดลักษณะวัฒนธรรมสมัยใหม่ ที่ต่างคนต่างช่วยตนเอง ตัวใครตัวมัน ผู้ที่จะอยู่ในสังคมสมัยใหม่ได้ จะต้องมีความสามารถแบบพหุสูตร รอบรู้ทุกเรื่อง และที่สำคัญต้องพึ่งตนเองได้ ด้วยเหตุนี้ผู้สูงอายุที่จะอยู่ในสังคมไทยอีก 10-20 ปีข้างหน้าจะต้องเป็นผู้สูงอายุที่มีความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ กล่าวโดยรวมหมายถึงว่า ผู้สูงอายุ จะต้องมีความศักยภาพในชุมชนที่เข้มแข็งนั่นเอง

ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่เพียบพร้อมไปด้วยความรู้ และประสบการณ์ เป็นผู้ถึงพร้อมทั้งคุณวุฒิ และวัยวุฒิ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า แม้ผู้สูงอายุจะเข้าสู่วันที่ร่างกายอ่อนแอเสื่อมถอยแล้ว แต่ท่านก็ยังพร้อม และสามารถที่จะช่วยเหลือครอบครัวได้ เช่น ช่วยดูแลบุตรหลาน ขณะที่พ่อแม่ออกไปทำงาน ช่วยดูแลบ้านเรือน ผู้สูงอายุบางท่าน ยังช่วยหุงหาอาหารต่าง ๆ ช่วยทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามกำลังของท่านได้ นอกจากนี้ ยังช่วยให้คำแนะนำปรึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพการงาน ด้านการดำเนินชีวิต ด้านครอบครัว ด้านสังคม และอื่น ๆ ผู้สูงอายุบางท่านมีทักษะในวิชาชีพบางด้าน เช่น ช่างไม้ ช่างแกะสลัก ทำอาหารไทย ขนมไทย เย็บปักถักร้อย ดอกไม้ ดนตรี ฯลฯ ท่านก็จะถ่ายทอดให้แก่บุตรหลาน และผู้ที่สนใจเพื่อดำรงวิชาชีพนั้นสืบไป

ในสังคมไทย ถึงแม้บุตรหลานแต่งงานมีเหย้ามีเรือนไปแล้ว ก็ยังนิยมอยู่ในครอบครัวเดียวกันกับพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่น บุตรธิดา นอกจากจะได้รับการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่แล้ว ยังได้รับการดูแลจากปู่ย่า ตายาย ทำให้เกิดความรักความอบอุ่น ภายในครอบครัว โอกาสที่เด็กจะไปเกร หรือประพฤตินอกถิ่นนอกลานจึงมีน้อยมาก ประสบการณ์ของผู้สูงอายุ สามารถช่วยส่งเสริม อบรมเลี้ยงดูกล่อมเกล่าบุตรหลาน ให้เป็นพลเมืองดี เด็ก ๆ จะได้เรียนรู้ทั้งจากโรงเรียน และที่บ้าน ที่บ้านเด็ก ๆ จะได้รับการอบรม โดยเฉพาะในเรื่องความประพฤติ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ผู้สูงอายุจะคอยให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาทุก ๆ เรื่อง ความสัมพันธ์ของครอบครัวไทยแต่ดั้งเดิมได้หล่อหลอมความรัก ความเคารพแก่ผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุนั้น มีต้องการเพียงแต่จะเป็นฝ่ายรับ จากบุตรหลานหรือจากสังคมเท่านั้น อันที่จริงท่านพยายามที่จะช่วยตนเองมากที่สุด เท่าที่ท่านจะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาชีพ รายได้ ความเป็นอยู่ ท่านจะอาศัยพึ่งพาบุตรหลาน ต่อเมื่อท่านทำไม่ไหวแล้วเท่านั้น แม้กระนั้นก็ตาม ท่านก็ยินดีที่จะช่วยเหลือครอบครัว ช่วยเหลือสังคมตามศักยภาพ ที่ท่านจะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นในด้านร่างกาย แรงสติปัญญา ทักษะฝีมือ คำแนะนำต่าง ๆ เท่าที่ท่านจะให้ได้

หลายคนทีเกษียณอายุแล้ว อาจจะมีไฟอยู่ มีความรู้ ความสามารถสูง มีประสบการณ์ หลายคนอาจเคยเป็นครู อาจารย์ แพทย์ พยาบาล เป็นผู้นำทางกฎหมาย บัญชี การบริหาร หรือ การจัดการ ครั้นเกษียณอายุแล้ว ยังอาจเป็นที่ต้องการทำประโยชน์ให้สังคมอยู่ มีความพอใจในงานที่จะทำ

คนที่คิดว่าตัวเองยังเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้บ้าง และสุขภาพของตัวเองยังดี ยังต้องการทำอะไร ๆ ต่อไป อีกทั้งน่าจะทำได้ต่อไปได้ เกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุ นิศา ชูโต แห่งสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศึกษาไว้ในปี 2525 พบว่าร้อยละ 66.44 ผู้สูงอายุไทยมีปัญหาทางด้านสุขภาพ ร้อยละ 14.6 ถึงกับล้มหมอนนอนเสื่อ ส่วนผู้สูงอายุที่สุขภาพดี มีร้อยละ 32.7 และร้อยละ 50.4 แม้สุขภาพไม่ค่อยดี แต่ไม่ได้ป่วยเป็นอะไรโดยเฉพาะ ซึ่งน่าจะหมายความว่า มีผู้สูงอายุกว่าร้อยละ 80 ที่อาจแสดงบทบาทต่อสังคม ครอบครัว และชุมชนได้

วิเชียร รักการ (2529, หน้า 45-47) อธิบายลักษณะค่านิยมของสังคมไทยต่อผู้สูงอายุไว้ดังนี้

1. ยกย่องความเป็นผู้ใหญ่ ผู้อาวุโส เนื่องจากลักษณะครอบครัวของสังคมไทยตั้งแต่ในอดีตจะมีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่ สืบทอดกันมาในระบบของเครือญาติ อาทิเช่น ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก หลาน เหลน จะมีหัวหน้าครอบครัวซึ่งมักหมายถึงผู้ที่มีอาวุโสสูงสุด เป็นผู้มีความสูงส่งในการตัดสินใจเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวต้องยอมรับในการตัดสินใจนั้น ๆ ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างหรือโต้แย้งได้ จนกลายเป็นรูปแบบของสังคมไทยที่ยกย่องผู้อาวุโส

2. ยกย่องความเป็นผู้มีกตัญญูต่อผู้มีบุญคุณ โดยถือว่าเป็นผู้ประเสริฐ ส่งผลให้พฤติกรรมของคนไทยเป็นผู้ที่มีการอุปการะผู้มีพระคุณ ได้แก่ บิดา มารดา ผู้มีพระคุณที่เคยให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น สังคมไทยเชื่อว่าการทอดทิ้งบิดา มารดา ผู้มีพระคุณเป็นการเนรคุณ เป็นบาป โลกจะติเตียน ดังนั้นจึงปลูกฝังให้คนไทยเป็นคนรู้คุณคนโดยเฉพาะผู้มีพระคุณ

2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและกิจการทางสังคมของผู้สูงอายุ

1) แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางสังคม (Social Role Theory)

Eagly (1987, pp. 115) อธิบายว่า อายุเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการที่จะกำหนดบทบาทของแต่ละบุคคล บุคคลจะปรับตัวต่อการเป็นผู้สูงอายุได้ดีเพียงใด ย่อมน่าจะขึ้นอยู่กับ การยอมรับบทบาทของตนเอง ในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งบทบาทดังกล่าว จะส่งผลไปถึงการยอมรับบทบาททางสังคม ที่จะเปลี่ยนแปลงไปในอนาคตด้วย นอกจากนี้ การสร้างบทบาททางสังคมของตนขึ้นมาใหม่ เพื่อทดแทนบทบาทหน้าที่ที่สูญเสียไป ขึ้นกับบทบาททางสังคม และการมองเห็นคุณค่าของตนเองเป็นสำคัญ สถาบันครอบครัวควรจะส่งเสริมผู้สูงอายุ ในบทบาทอื่น ๆ เช่น การเป็นบิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย เพื่อเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้ลูกหลาน และลูกหลานควรจะเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ ส่วนด้านสังคม จะสามารถช่วยเหลือผู้สูงอายุได้มาก โดยการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุขึ้นในทุกหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้สูงอายุวัยเดียวกันได้พบปะสังสรรค์กัน ปรึกษาหารือในการที่จะช่วยเหลือสังคมได้ด้วย สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างมีความสุข อยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี และเหมาะสม กล่าวคือ เป็นทั้งผู้ใหญ่ และผู้รับประโยชน์จากสังคมเสมอเหมือนสมาชิกอื่น ๆ ในสังคม ผู้สูงอายุแต่ละคนจะมีความสามารถแตกต่างกันไป ดังนั้นควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถเลือกทำงานได้ตามถนัด

2) แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมทางสังคม (Social Activity Theory)

Havighurst (1967, pp. 96) อธิบายว่า ถ้าบุคคลใดมีกิจกรรมมากอย่าง จะสามารถปรับตัวได้มากขึ้นเท่านั้น และมีความพึงพอใจในชีวิตสูง ที่ทำให้เกิดความสุขในการดำเนินชีวิตต่อไป

แนวคิดนี้จะเห็นว่ากิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับผู้สูงอายุมากกว่าการลดบทบาท (Role Loss) ทางสังคม และจะพบว่าผู้สูงอายุมีทักษะเกี่ยวกับตนเองในทางบวก และมองโลกในแง่ดี จะมีความกระตือรือร้น ในการร่วมกิจกรรม และบทบาทใหม่ ๆ ให้กับผู้สูงอายุพอสมควร กิจกรรมเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้ พัฒนาในส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้สมวัย กิจกรรมที่น่าจะจัดให้กับผู้สูงอายุ ได้แก่ งานอดิเรกต่าง ๆ งาน อาสาสมัคร เป็นที่ปรึกษาให้กับหน่วยงานต่าง ๆ และเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ หรือเกษียณอายุงานแล้ว เวลาว่างหาได้ง่าย และมีมาก กิจกรรมยามว่าง ไม่ว่างเพื่อนันทนาการ หรือการเรียนรู้สิ่งใหม่ หรือให้บริการผู้อื่น จึงเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งนำความพึงพอใจ มาให้ ทำให้มีชีวิตชีวา และมีความหมาย การที่เกษียณอายุการทำงานอย่างไม่มีจุดหมาย จะนำไปสู่ความเซ็ง เบื่อหน่าย และแยกตัวออกจากสังคม ความจริงนั้นกาย และจิตใจ เจริญงอกงามขึ้นตามแรงกระตุ้นของ กิจกรรมต่าง ๆ จึงเป็นการดีที่เราควรมีกิจกรรมมากระตุ้นชีวิตของเราให้เจริญงอกงาม

ส่วนใหญ่การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในยามว่างมักมีปัญหาว่าจะเลือกกิจกรรมอะไรดีจะเป็น การสะดวกถ้าจะพิจารณากิจกรรมในยามว่างออกเป็นหลักใหญ่ ๆ 3 ประการคือ นันทนาการ การเรียนรู้ และการบริการผู้อื่น

2.1 กิจกรรมนันทนาการ ผู้สูงอายุสามารถทำได้ทุกช่วงอายุ ทำให้ร่างกายสดชื่น ทำทหาย กระตุ้นเตือนเปลี่ยนแนวคิด และได้สัมผัสกับคนอื่น รวมทั้งทำให้จิตใจของเราตื่นตัวอยู่เสมอ และมี ชีวิตชีวา ผู้สูงอายุควรทำในสิ่งที่ตนเองชอบ และตนเองมีทักษะ หรือความถนัดเป็นพิเศษ ทักษะในงาน วิชาชีพ อาจนำมาใช้ในกิจกรรมนันทนาการได้ ควรเลือกหลาย ๆ กิจกรรม และต้องมีเวลาพอดด้วย

1. งานอดิเรก เช่น วาดรูป ทำอาหาร การจัดสวน งานช่างไม้ ทอผ้า ทำหุ่น
2. เกม เช่น บริดจ์ หมากรุก ปรีศนาอักษรไขว้
3. กีฬา เช่น เดิน ว่ายน้ำ ชี่จี้กรยาน กอล์ฟ เทนนิส
4. ดนตรี เช่น เล่นดนตรี แต่งเพลง การขับร้องเพลง
5. ชมรม เช่น การเข้าชมรมต่าง ๆ เช่น ชมรมกีฬา ศาสนา การเมือง ชมรม

ผู้สูงอายุ

6. การท่องเที่ยว เช่น การเขียนหนังสือคู่มือท่องเที่ยว โกด์บรรยายในการท่องเที่ยว

กิจกรรมด้านนันทนาการในส่วนของบทบาทผู้สูงอายุนั้น มีได้หลายรูปแบบทั้งเป็นผู้กระทำเอง ทั้งเป็นงานอดิเรก และงานอาชีพ เป็นผู้ให้การปรึกษาแนะนำ หรือเป็นผู้สอน หรือเป็นผู้บรรยายพิเศษได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน ครอบครัวและสังคม

2.2 กิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อผู้อยู่ในวัยสูงอายุ การเรียนรู้ยังมีอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนอง ความอยากรู้ อยากรูเห็นความพึงพอใจ หรือเพื่อการดำเนินกิจกรรมบางอย่าง ให้ได้รับความสำเร็จ ในแง่ สุขภาพจิต การเรียนรู้จะเป็นการกระตุ้นจิตใจ และเป็นการแลกเปลี่ยนความสนใจกับผู้อื่น เช่นการเรียน ในระบบการศึกษาผู้ใหญ่ หรือการศึกษานอกระบบ การเรียนในมหาวิทยาลัยเปิด และการอบรมระยะสั้น ๆ ฯลฯ

2.3 กิจกรรมบริการผู้อื่น เนื้อแท้ของชีวิตอย่างหนึ่งคือ การเสียสละ และทำสิ่งที่เป็น ประโยชน์ให้แก่สังคม นอกเหนือไปจากทำให้แก่ตนเอง ครอบครัว โดยผ่านงานอาสาสมัคร ผู้สูงอายุอาจ

ลองงานอาสาสมัครหลาย ๆ อย่างแล้วพิจารณาด้วยตนเอง ว่ากิจกรรมแบบไหนที่เหมาะสมกับตนเองที่สุด บริการอาสาสมัครมีหลายแนวทางเช่น

2.3.1 บริการทางสุขภาพอนามัย หลายโรงพยาบาลมีองค์กรตั้งขึ้น เพื่อช่วยเหลือกิจการของโรงพยาบาล หรือสถานบริการอนามัย เช่น หาทุนเยี่ยมผู้ป่วย และช่วยผู้ป่วยในการทำกิจวัตรบางประการ

2.3.2 สังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ ซึ่งออกช่วยเหลือสังคมหรือประชาชนที่ทุกข์ร้อนด้วยเหตุต่าง ๆ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้

2.3.3 องค์กรการกุศล หรือองค์กรทางศาสนา องค์กรเหล่านี้ ต้องการอาสาสมัครทำงานหลายด้าน เช่น งานหาทุน งานประสานงาน คนติดต่อ งานบริการที่ไม่ต้องอาศัยวิชาการชั้นสูง

2.3.4 ชมรมและสมาคม ผู้สูงอายุอาจเข้าร่วมชมรมหรือสมาคมได้ในหลายฐานะ เช่นเป็นผู้จัดการหรือประธาน ผู้สอน ผู้บริการหรือสมาชิก ในบรรดาสมาคม ชมรมหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ดีที่สุดคือ สมาคมหรือองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กและวัยรุ่น เพราะจะทำให้ผู้สูงอายุได้สัมผัสกับคนหนุ่มสาว ทำให้ช่องว่างระหว่างวัยหายไป

2.3.5 กลุ่มการเมือง เหมาะสำหรับผู้สูงอายุที่สนใจในทางการเมืองกลุ่มเฉพาะทาง เช่น กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มผู้บริโภค กลุ่มสิทธิมนุษยชน

2.3.6 บทบาทตามวิชาชีพ เช่น เคยเป็นตำรวจ อาจเป็นหน่วยรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน เคยเป็นครู อาจสอน หรือบรรยายพิเศษ และเคยเป็นช่าง อาจเปิดอบรมความรู้ด้านแก้ไขรถยนต์

2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน

ผู้ดำเนินการหลัก โดยมีได้ระดมความร่วมมือจากคนในหมู่บ้านหรือตำบลของตน

2.3.1 ความหมายของการพัฒนาชุมชน

พัฒน์ สุจันงค์ (2524, หน้า 20) ให้ความหมายว่า การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้น ด้วยความร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน โดยวิธีการปรึกษาหารือกัน

เฉลียว บุรีภักดี และคณะ (2545, หน้า 45) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาชุมชน คือการทำให้คน ซึ่งอยู่ในพื้นที่บริเวณที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ความเป็นอยู่การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และอื่น ๆ สามารถอยู่รวมกันได้อย่างราบรื่น มีความสุข รู้รักสามัคคี และร่วมมือกันทำงานได้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2542, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของชุมชนจากสภาพที่เป็นอยู่ (สภาพที่ไม่พึงปรารถนา ไม่ดีงาม) ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (สภาพที่พึงปรารถนา ที่ดีงาม หรือเจริญ) กล่าวคือ เป็นการจงใจ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน เพื่อการเปลี่ยนแปลงสภาพของส่วนประกอบต่าง ๆ ในชุมชน จากสภาพที่ไม่พึง

ปรารถนาไปสู่สภาพที่พึงปรารถนาอันเป็นเป้าหมายที่ชุมชนตั้งไว้ กล่าวโดยสรุป การพัฒนาชุมชน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงชุมชนโดยมีการวางแผน (Planned Community Change)

สุเทพ เชาวลิต (2524, หน้า 18) ได้กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนาความคิดและความสามารถของประชาชนในการทำงานร่วมมือกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกับประชาชนและระหว่างประชาชนด้วยกันเอง เพื่อปรับปรุงตนเองและชุมชนไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา อนามัยและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่ความมั่นคงของประเทศในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

อภิชัย พันธเสน (2539, หน้า 135) ได้ให้ความหมายของ การพัฒนาชุมชน ไว้ว่า คือ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองที่ตั้งใจกระทำขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นจากสภาพก่อนการพัฒนา มีการกินดีอยู่ดี มีการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีการปรับปรุง ดัดแปลง หรือควบคุมทรัพยากรและสภาพแวดล้อม มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองกับสังคมภายนอกชุมชนของตน ตลอดจนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า “การพัฒนาชุมชน” หมายถึง การเปลี่ยนแปลง การสร้างสรรค์ปรับปรุงอย่างมีกระบวนการ (Process) เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีโครงสร้างและแบบแผน (Planned and Structured Change) หรือมีการกำหนดทิศทางเป้าหมายที่แน่นอน (Ultimate Goal) ที่อาจเป็นไปได้ทั้งการกระทำของภาครัฐและภาคเอกชนหรือเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ การศึกษาเรียนรู้ สุขภาพ อนามัย การมีส่วนร่วม เป็นต้น ของคนภายในชุมชนให้ดีขึ้นทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองกับสังคมภายนอกชุมชนของตน ตลอดจนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนเป็นสำคัญ

2.3.2 จุดมุ่งหมายในการพัฒนาชุมชน

ไพศาล สรรสวัสดิ์ (2550, หน้า 11) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชนก็คือ

1. เพื่อยกฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยวิธีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์กับสังคม และให้มีผลมากที่สุดเพื่อเป็นการผลิตรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้น
2. เพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขปรับปรุงชีวิตจิตใจ และความรู้สึกของประชาชน ให้มีความรู้สึกที่จะยกมาตรฐานความเป็นอยู่ของตน
3. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นสนใจการทำงานในชุมชนและพยายามช่วยตนเองให้มากที่สุด

2.3.2 แนวคิดของการพัฒนาชุมชน

ได้มีผู้ให้แนวคิดของการพัฒนาชุมชนไว้ดังนี้

ประเวศ วะสี (2549, หน้า 100) ได้ให้แนวคิดของการพัฒนาชุมชน ดังนี้

1. คนเป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีความสำคัญมากที่สุด ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นในพลังและความสามารถของคน การดำรงอยู่หรือล่มสลายของชุมชน ขึ้นอยู่กับคนในชุมชนเป็นสำคัญ
2. การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมปฏิบัติและร่วมผิชอบในทุกขั้นตอน ทั้งร่วมคิด ร่วมงานแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผลและร่วมรับประโยชน์ที่เกิดขึ้น และการพัฒนาชุมชนเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชน
3. การช่วยเหลือตนเองของชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชนให้สามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง การขอความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชนต้องเป็นสิ่งที่เกินความสามารถของชุมชนเท่านั้น เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ศีลธรรม และสุขภาพ

2.3.3 กระบวนการทำงานพัฒนาชุมชน

กระบวนการทำงานพัฒนาชุมชน การปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง เป็นกระบวนการดังนี้

1. การศึกษาชุมชน เป็นการเสาะแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เพื่อทราบปัญหาและความต้องการของชุมชนที่แท้จริง วิธีการในการศึกษาชุมชนอาจต้องใช้หลายวิธีประกอบกันทั้งการสัมภาษณ์ การสังเกต การสำรวจ และการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด กลวิธีที่สำคัญที่นักพัฒนาต้องใช้ในขั้นตอนนี้ คือ การสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน เพราะถ้าหากปราศจากสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างพัฒนากรกับชาวบ้านแล้วเป็นการยากที่จะได้รู้ และเข้าใจปัญหาความต้องการจริง ๆ ของชาวบ้าน ความสัมพันธ์อันดี จนถึงขั้นความสนิทสนม รักใคร่ ศรัทธา จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน
2. การให้การศึกษแก่ชุมชน เป็นการสนทนา วิเคราะห์ปัญหาพร้อมกับประชาชนเป็นการนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากขั้นตอนการศึกษาชุมชน มาวิเคราะห์ถึงปัญหาความต้องการและสภาพที่เป็นจริง ผลกระทบ ความรุนแรง และความเสียหายต่อชุมชน กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้คือ การกระตุ้นให้ประชาชนได้รู้ เข้าใจ และตระหนักในปัญหาของชุมชน ซึ่งในปัจจุบันก็คือ การจัดเวทีประชาคม เพื่อค้นหาปัญหาร่วมกันของชุมชน
3. โครงการ เป็นการนำเอาปัญหาที่ประชาชนตระหนัก และยอมรับว่าเป็นปัญหาของชุมชนมาร่วมกันหาสาเหตุ แนวทางแก้ไข และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจที่จะแก้ไขภายใต้ขีดความสามารถของประชาชน และการแสวงหาความช่วยเหลือจากภายนอก กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้ คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหา วิธีการวางแผน การเขียนโครงการ โดยใช้เทคนิคการวางแผนแบบให้ประชาชนมีส่วนร่วม

4. การดำเนินงานตามแผนและโครงการ โดยมีผู้รับผิดชอบในการดำเนินการตามแผน และโครงการที่ได้ตกลงกันไว้ กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้ คือ การเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนใน 2 ลักษณะ คือ

4.1 เป็นผู้ปฏิบัติงานทางวิชาการ เช่น แนะนำการปฏิบัติงาน ให้คำปรึกษาหารือ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

4.2 เป็นผู้ส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

5. การติดตามประเมินผล เป็นการติดตามความก้าวหน้าของงานที่กำลังดำเนินการ ตามโครงการ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหา อุปสรรคที่พบได้อย่างทันท่วงที กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้ คือ การติดตามดูแลการทำงานที่ประชาชนทำ เพื่อทราบผลความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรค แล้วนำผลการ ปฏิบัติงานตามโครงการ หรือกิจกรรมไปเผยแพร่เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบสามารถกระทำได้ด้วย

5.1 แนะนำให้ผู้นำท้องถิ่นหรือชาวบ้าน ติดตามผลและรายงานผลด้วยตนเอง เช่น รายงานด้วยวาจา รายงานเป็นลายลักษณ์อักษร การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

5.2 พัฒนาการเป็นผู้รายงานผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง เช่น รายงานด้วยวาจา ต่อผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง เสนอผลการปฏิบัติงานต่อที่ประชุม ทำบันทึกรายงานตามแบบฟอร์ม ต่าง ๆ ของทางราชการ

2.3.4 ภารกิจ อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาชุมชน

การวิเคราะห์ภารกิจ อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภา ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการ กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และรวบรวมกฎหมายอื่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบล ใช้เทคนิค SWOT เข้ามาช่วย ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ที่ จะเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาในเขตพื้นที่ให้ตรงกับความต้องการของประชาชนได้อย่างไร โดย วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภัยคุกคาม ในการดำเนินการตามภารกิจตามหลัง SWOT องค์การ บริหารส่วนตำบลทับใต้ กำหนดวิธีการดำเนินการตามภารกิจสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล นโยบายของรัฐบาล และ นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้สามารถวิเคราะห์ภารกิจให้ตรงกับสภาพปัญหา โดยสามารถกำหนด แบ่งภารกิจได้เป็น 7 ด้าน ซึ่งภารกิจดังกล่าวถูกกำหนดอยู่ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การ บริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ดังนี้

ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ส่งเสริมการพัฒนาศรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ (มาตรา 67 (6))
2. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ (มาตรา 67 (3))
3. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬาการพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ (มาตรา 68 (4))

4. การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส (มาตรา 16 (10))

5. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย (มาตรา 16 (2))

6. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน (มาตรา 16 (5))

7. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล (มาตรา 16 (19))

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก (มาตรา 67 (1))

2. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร (มาตรา 68 (1))

3. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น (มาตรา 68 (2))

4. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ (มาตรา 68 (3))

5. การสาธารณสุข โภคและก่อสร้างอื่นๆ (มาตรา 16 (4))

6. การสาธารณสุข (มาตรา 16 (5))

ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง

ดังนี้

1. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (มาตรา 67 (4))

2. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน (มาตรา 68 (8))

3. การผังเมือง (มาตรา 68 (13))

4. จัดให้มีที่จอดรถ (มาตรา 16 (3))

5. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (มาตรา 16 (7))

6. การควบคุมอาคาร (มาตรา 16 (28))

ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว มีภารกิจ

ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว (มาตรา 68 (6))

2. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์ (มาตรา 68(5))

3. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร (มาตรา 68 (7))

4. ให้มีตลาด (มาตรา 68 (10))

5. การท่องเที่ยว (มาตรา 68 (12))

6. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ (มาตรา 68 (11))

7. การส่งเสริม การฝึกและประกอบอาชีพ (มาตรา 16 (6))

8. การพาณิชย์กรรมและการส่งเสริมการลงทุน (มาตรา 16 (7))

ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภารกิจที่

เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มาตรา 67 (7))

2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (มาตรา 67 (2))

3. การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ (มาตรา 17 (12))

ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น (มาตรา 68 (8))

2. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (มาตรา 67 (5))

3. การจัดการศึกษา (มาตรา 16 (9))

4. การส่งเสริมการกีฬา จารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น (มาตรา 17 (18))

ด้านการบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สนับสนุนสภาตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น (มาตรา 45 (3))

2. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร (มาตรา 67 (9))

3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎร ในการมีมาตรการป้องกัน (มาตรา 16 (16))

4. การประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 17 (3))

5. การสร้างและบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำที่เชื่อมต่อระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น (มาตรา 17 (16))

ภารกิจทั้ง 7 ด้านตามที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถแก้ไข ปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบลทับได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยคำนึงถึง ความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ ประกอบด้วยการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล นโยบายของรัฐบาลและนโยบายของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นสำคัญ

หมายเหตุ : มาตรา 67,68 หมายถึง พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วน ตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542

มาตรา 16, 17 และ 45 หมายถึง พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน กระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542

2.4 บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้

2.4.1 สภาพทั่วไป

1. ความเป็นมา กรุงศรีอยุธยาซึ่งเป็นช่วงที่ไทยกำลังทำศึกสงครามรบกับประเทศพม่า ในขณะนั้น กองกำลังทหารหลวงของไทย ซึ่งตั้งอยู่ที่บริเวณทุ่งหลวง จังหวัดราชบุรี ได้ออกมาลาดตระเวนและได้ทราบข่าวว่าทหารพม่าได้ยกกองทัพมาโดยใช้เส้นทางด้านทิศใต้ ผ่านทางด้านสังขรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นเส้นทางเดินทัพที่จะเข้ามาตีกรุงศรีอยุธยา กองทหารชุดลาดตระเวนของไทยจึงได้ยกกำลังมาตามลำห้วย ปัจจุบันเรียกลำห้วยนี้ว่า “ลำห้วยสามพันนาม” และมาตั้งกองทัพอยู่ที่บริเวณนั้น เรียกชื่อกองทัพว่า “ทัพใต้” เมื่อสงครามสงบลงชาวบ้านจึงพากันอพยพมาสร้างบ้านเรือนอยู่ตรงบริเวณนั้นและตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านทัพใต้” หรือ “ทับใต้” โดยมีผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อ ผู้ใหญ่ทองสุข ไม่ทราบนามสกุล ต่อมาได้ยกฐานะเป็น “ตำบลทับใต้” มาจนถึงปัจจุบัน

ตำบลทับใต้ได้ยกฐานะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ จากสภาตำบลทับใต้ เมื่อปีพุทธศักราช 2538 และมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ ตั้งแต่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ดำรงตำแหน่งตั้งแต่	หมายเหตุ
1	กำนันแห้ว เอี่ยมศิริ	พ.ศ.2538 – พ.ศ.2542	โดยตำแหน่ง
2	นายอินทร์ กลมเกี้ยว	พ.ศ.2542 – พ.ศ.2546	สภาเลือกตั้ง
3	นายสมศักดิ์ สงสัย	พ.ศ.2546 – พ.ศ.2550	สภาเลือกตั้ง
4	นายณรงค์ ดอกจันทร์	พ.ศ.2550 – ปัจจุบัน	เลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน

2. ลักษณะที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้อยู่ในเขตภาคตะวันตกของประเทศไทย ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 13 ตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และตำบลทับใต้ยังเป็นสถานที่ตั้งของสถานีราชการที่สำคัญ คือ ที่ว่าการอำเภอหัวหิน

3. พื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ มีเนื้อที่ 139.09 ตารางกิโลเมตรหรือ 86,937 ไร่

4. อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดกับตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 ทิศใต้ ติดกับตำบลวังก้ง อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 ทิศตะวันออก ติดกับเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 ทิศตะวันตก ติดกับตำบลหนองพลับและตำบลบึงนคร อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

5. ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่มบริเวณกว้าง บางส่วนเป็นพื้นที่ราบเชิงเขา สำหรับพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำไร่ และทำนา ทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลอุดมสมบูรณ์ไร้สับปรืด นาข้าว และพืชผลการเกษตรอื่น ๆ เช่น อ้อย วานหางจระเข้ ฯลฯ ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญก่อให้เกิดรายได้แก่ประชาชน ในเขตตำบลทับใต้เป็นรายได้หลัก

6. เขตการปกครอง

ตำบลทับใต้ ประกอบด้วยหมู่บ้านจำนวน 14 หมู่ ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านหนองพรานพุก (ผู้ใหญ่ประยงค์ มนชู) หมู่ที่ 2 บ้านทับใต้ (ผู้ใหญ่จันทร์ ชุนประเสริฐ) หมู่ที่ 3 บ้านทุ่งยาว (ผู้ใหญ่บุญเลิศ อ้นเกตุ) หมู่ที่ 4 บ้านวังข่อย (ผู้ใหญ่สุวัฒน์ บัวจันทร์) หมู่ที่ 5 บ้านหนองไผ่ (นายประวิทย์ พุ่มซ้อน) หมู่ที่ 6 บ้านห้วยมงคล (ผู้ใหญ่ทรงศักดิ์ แซ่เจว) หมู่ที่ 7 บ้านหนองหญ้าปล้อง (ผู้ใหญ่ประสิทธิ์ รัตนชาติ) หมู่ที่ 8 บ้านป่าเสลา (ผู้ใหญ่สำรวย เม็งกวง) หมู่ที่ 9 บ้านเขาควง (ผู้ใหญ่พล เกื้อนแถว) หมู่ที่ 10 บ้านวังกระทะ (ผู้ใหญ่กราน สังข์ทอง) หมู่ที่ 11 บ้านทุ่งเสื่อนอน (ผู้ใหญ่เตรียม พรายแก้ว) หมู่ที่ 12 บ้านดอนเสื่อหมอบ (ผู้ใหญ่เสน่ห์ ดอกจันทร์) หมู่ที่ 13 บ้านมาลัยทับใต้ (ผู้ใหญ่สุเทพ สงสัย) และ หมู่ที่ 14 บ้านเขาเสวยราชย์ (กำนันตำบลทับใต้ อนันต์ เนื่อนิล)

7. ประชากร มีประชากร จำนวน 11,691 คน แยกเป็นชาย 5,668 คน เพศหญิง 6,023 คน จำนวนครัวเรือน 4,820 หลังคาเรือน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 84 คน/ตารางกิโลเมตร

ภาพที่ 2.1 พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้, (2558, หน้า 69)

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนหมู่บ้านในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้

หมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
หมู่ที่ 1 บ้านหนองพรานพุก (ผู้ใหญ่ประยงค์ มนชู)	617	386	456	842
หมู่ที่ 2 บ้านทับใต้ (ผู้ใหญ่จันทร์ ขุนประเสริฐ)	317	317	341	658
หมู่ที่ 3 บ้านทุ่งยาว (ผู้ใหญ่บุญเลิศ อันเกต)	349	508	510	1,018
หมู่ที่ 4 บ้านวังข่อย (ผู้ใหญ่สุวัฒน์ บัวจันทร์)	376	627	628	1,255
หมู่ที่ 5 บ้านหนองไผ่ (นายประวิทย์ พุ่มซ้อน)	322	491	532	1,023
หมู่ที่ 6 บ้านห้วยมงคล (ผู้ใหญ่ทรงศักดิ์ แซ่เจา)	199	307	337	644
หมู่ที่ 7 บ้านหนองหญ้าปล้อง (ผู้ใหญ่ประสิทธิ์ รัตนชาติ)	385	465	479	944
หมู่ที่ 8 บ้านป่าเสลา (ผู้ใหญ่สำรวย เม็งกวง)	299	386	392	778
หมู่ที่ 9 บ้านเขาควาง (ผู้ใหญ่พล เกื้อนแถว)	417	347	376	723
หมู่ที่ 10 บ้านวังกระทะ (ผู้ใหญ่กราน สังข์ทอง)	429	462	479	941
หมู่ที่ 11 บ้านทุ่งเสีอนอน (ผู้ใหญ่เตรียม พรายแก้ว)	102	177	212	389
หมู่ที่ 12 บ้านดอนเสีอหมอบ (ผู้ใหญ่เสน่ห์ ดอกจันทร์)	196	260	270	530
หมู่ที่ 13 บ้านมาลัยทับใต้ (ผู้ใหญ่สุเทพ สงสัย)	485	532	608	1,140
หมู่ที่ 14 บ้านเขาเสวยราชย์ (กำนันตำบลทับใต้อนันต์ เนื่อนิล)	327	403	403	806
รวม	4,820	5,668	6,023	11,691

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้, (2558, หน้า 134)

2.4.2 สภาพสังคม

1. การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและสื่อสารมวลชน

สถาบันในสังกัดขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้มีอยู่ 6 แห่ง คือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอนุบาล 3 ขวบ และสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 6 แห่ง โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ของโรงเรียนสรุปได้ ดังนี้

สถานศึกษา	จำนวน ห้องเรียน	จำนวน นักเรียน	จำนวน ครู	รวม (ครู+ นักเรียน)	อัตราส่วนครู: นักเรียน
1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนบ้านหนองพรานพุก	1	28	2	30	1 : 20
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนบ้านทับใต้	1	40	2	42	1 : 20
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนบ้านทุ่งยาว	1	30	2	32	1 : 20
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนบ้านวังข่อย	1	25	2	27	1 : 20
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนบ้านหนองไผ่	1	30	2	32	1 : 20
6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนบ้านห้วยมงคล	1	36	2	38	1 : 20

2. สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- 2.1 วัด จำนวน 7 แห่ง
- 2.2 สำนักสงฆ์ จำนวน 2 แห่ง

3. สาธารณสุข

- 3.1 สถานีอนามัยประจำตำบล / หมู่บ้าน จำนวน 1 แห่ง
- 3.2 อัตรากาารมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100
- 3.3 รถบรรทุกขยะ จำนวน 2 คัน
- 3.4 รถบรรทุกน้ำ ขนาด 1,000 ลิตร จำนวน 1 คัน
4. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สถานีตำรวจตำบลทับใต้ (หน่วยบริการประชาชนตำบลทับใต้ (ต .08)) จำนวน 1 แห่ง

4. มวลชนจัดตั้ง

จากสภาพพื้นที่ชุมชนของตำบลทับใต้ มีลักษณะการกระจายอยู่ตามพื้นที่เกษตรกรรม เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะมีถนนสายต่างๆ ที่ผ่านหมู่บ้านเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์กลางชุมชน ได้แก่ วัด โรงเรียน และศาลากลางบ้านๆ ซึ่งมีอยู่กระจายทั้งตำบล ประชาชนส่วนใหญ่ จึงใช้วัดโรงเรียน และศาลากลางบ้านที่มีรัศมีอยู่ใกล้กับบ้านของตนทำให้วัดโรงเรียน และศาลากลางบ้านแต่ละแห่งมีความสำคัญเท่า ๆ กัน

กลุ่มและสถาบันต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในตำบลทับใต้ มีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ความพร้อมในการรวมกลุ่มของชุมชนตำบลทับใต้ ในการก่อตั้งเป็นกลุ่มใหญ่นั้นยังไม่พร้อมมากนักเพราะไม่ค่อยมีเวลาว่าง ต้องรับจ้างทำงานตามบริษัทต่าง ๆ แต่ความพร้อมในการรวมกลุ่ม เดิมนั้นมีความพร้อมพอสมควรแต่ต้องมีการกระตุ้นจูงใจบ้าง กลุ่มพลังมวลชนหรือกลุ่มต่าง ๆ ที่รวมกันในตำบลทับใต้ มีกลุ่มต่าง ๆ สรุป ดังนี้

1. กลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลทับใต้	จำนวน	60 คน
2. กลุ่มแม่บ้านหนองพรานพุก (ทำพวงหรีด)	จำนวน	16 คน
3. กลุ่มบ้านทับใต้ผลิตปุ๋ยชีวภาพ	จำนวน	38 คน
4. กลุ่มทับใต้ผู้เลี้ยงเป็ดไข่นบ้าน	จำนวน	36 คน
5. กลุ่มบ้านทับใต้ผลิตไข่เค็มสมุนไพร	จำนวน	20 คน
6. กลุ่มบ้านทุ่งยาวผลิตน้ำพริก	จำนวน	20 คน
7. กลุ่มบ้านทุ่งยาวรังนกพร้อมดื่ม	จำนวน	20 คน
8. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทับใต้	จำนวน	240 คน
9. กลุ่มน้ำดื่มชุมชนบ้านวังข่อย	จำนวน	30 คน
10. กลุ่มอาชีพบ้านทุ่งเสื่อนอน (เลี้ยงไก่)	จำนวน	20 คน
11. กลุ่มพัฒนาอาชีพบ้านเขาควง	จำนวน	70 คน
12. กลุ่มอาชีพบ้านหนองหญ้าปล้อง (กวนสับปะรด)	จำนวน	20 คน
13. กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ	จำนวน	35 คน

14. กลุ่มผลิตดอกไม้จันทน์บ้านวังกะทะ	จำนวน	15 คน
15. กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนบ้านทุ่งเสื่อนอน	จำนวน	40 คน
16. กลุ่มผลิตน้ำพริกแกงบ้านทุ่งเสื่อนอน	จำนวน	15 คน
17. กลุ่มสมุนไพรรไทยนานา	จำนวน	15 คน
18. กลุ่มผลิตน้ำดื่มบ้านมาลัยทับใต้	จำนวน	35 คน
19. ชมรมผู้สูงอายุ	จำนวน	100 คน

5. ยุทธศาสตร์การพัฒนากองการบริหารส่วนตำบลทับใต้

เพื่อให้การพัฒนากองการบริหารส่วนตำบลทับใต้เป็นไปในทิศทางที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายตาม “วิสัยทัศน์” “การคมนาคมสะดวก มีน้ำพอเพียง มีไฟฟ้าใช้ เศรษฐกิจดี มีความรู้ทั่วถึง สิ่งแวดล้อมไม่เป็นพิษ เป็นเมืองน่าอยู่และน่าท่องเที่ยว ” องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาในช่วงระยะเวลาสามปี (พ.ศ.2559 – 2561) โดยเรียงลำดับการดำเนินการก่อนหลังดังรายละเอียด ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต

แนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์

- 1.1 สร้างเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ
- 1.2 ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน
- 1.3 ส่งเสริมคุณภาพชีวิตสวัสดิการและการให้สงเคราะห์แก่ประชาชน
- 1.4 พัฒนาศักยภาพคน ครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้
- 1.5 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การจัดระเบียบสังคม และการรักษาความสงบ

เรียบร้อย

- 1.6 จัดให้มีสถานที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายและนันทนาการ

2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

แนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์

- 2.1 ก่อสร้าง ปรับปรุงและบำรุงรักษาถนน ตรอก ซอย สะพาน และท่อระบายน้ำ
- 2.2 ก่อสร้าง ปรับปรุงอาคาร และป้ายประชาสัมพันธ์ต่างๆ
- 2.3 ปรับปรุง ก่อสร้างสถานที่ออกกำลังกายภายในตำบลทับใต้

3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านแหล่งน้ำ

แนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์

- 3.1 ก่อสร้างปรับปรุงฝายต้นน้ำลำธาร
- 3.2 ก่อสร้างปรับปรุงระบบประปาและท่อระบายน้ำ
- 3.3 การแก้ปัญหาภัยแล้ง

4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมือง-การบริหาร

แนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์

- 4.1 พัฒนาบุคลากรในการปฏิบัติงาน
- 4.2 พัฒนาผู้บริหารและสมาชิกสภา
- 4.3 ก่อสร้างปรับปรุงที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล
- 4.4 ปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติราชการ
- 4.5 จัดซื้อครุภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน

5) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสาธารณสุข

แนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์

- 5.1 ส่งเสริมกิจกรรมสาธารณสุข
- 5.2 ส่งเสริมการกีฬาและการออกกำลังกาย

6) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

แนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์

- 6.1 ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนในตำบลทับใต้
- 6.2 ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนตำบลทับใต้
- 6.3 การอนุรักษ์ฟื้นฟู ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

7) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์

- 7.1 สร้างจิตสำนึกและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 7.2 การจัดการขยะอย่างเหมาะสม

6. นโยบายการพัฒนาของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้

เพื่อเป็นแนวทางกำหนดการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ครอบคลุมภารกิจหลัก คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ ได้กำหนดแนวทางในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนาสาม ปี (พ.ศ. 2559-2561) มีดังนี้

1. นโยบายด้านการศึกษา ศาสนา กีฬา และศิลปวัฒนธรรม

- 1.1 ส่งเสริมการศึกษาตั้งแต่เด็กเล็ก ระบบการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้เด็กทุกคนมีการศึกษาที่เท่าเทียมกัน
- 1.2 สนับสนุนการกีฬาให้กับเด็ก เยาวชน และประชาชน
- 1.3 ส่งเสริมการภูมิปัญญา ศิลปะและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นให้สืบทอดต่อไป
- 1.4 ในด้านการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา กีฬา และศิลปวัฒนธรรม โดยองค์การบริหารส่วนตำบลจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษา ตั้งแต่เด็กเล็ก ระบบการศึกษานอก

โรงเรียน เพื่อให้เด็กทุกคนมีการศึกษา เท่าเทียมกันตลอดจนแนะนำและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงงานประเพณีพื้นบ้าน เช่น ลอยกระทง สงกรานต์ ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา

2. นโยบายด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต

2.1 ส่งเสริมการป้องกันและระงับโรค เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ แข็งแรง

2.2 ส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยมุ่งเน้น ด้านสุขอนามัย ของพี่น้องด้วยการร่วมมือกับ สถานีอนามัยตำบลทั้ได้ เช่น ส่งเสริมสุขภาพ

3. นโยบายการจัดระเบียบชุมชน

3.1 เสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยมุ่งเน้น ประโยชน์ สุขแก่ชุมชน ด้วยการร่วมมือกับภาครัฐต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา ยาเสพติด อาชญากรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ทำให้ชุมชนแลสังคมได้รับความเดือดร้อนให้หมดไปจากพื้นที่

4. นโยบายด้านการส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์ อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว

4.1 ส่งเสริมการประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน ให้มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในการ ประกอบอาชีพ โดยพร้อมส่งเสริมการลงทุนในทุกอาชีพและทุกโครงการตามความต้องการของประชาชน ซึ่งจะต้องเป็นภารกิจหลักในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

4.2 พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน

5. นโยบายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการวางผังเมือง

5.1 ส่งเสริมการอบรมสร้างจิตสำนึก ฝึกระวัง ป้องกัน บำบัดฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การอนุรักษ์และส่งเสริมการปลูกป่าในพื้นที่ทุกหมู่บ้าน

5.2 สนับสนุนการจัดวางระบบผังเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่

6. นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน

6.1 พัฒนาก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม ถนน รางระบายน้ำ รวมทั้งการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งหน่วยงานราชการต่าง ๆ

6.2 พัฒนาก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงรักษาประปาและกำลังการผลิต รวมทั้งการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้ง หน่วยงานราชการต่าง ๆ

6.3 ดำเนินการติดตั้งและซ่อมแซมไฟฟ้าสาธารณะให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน เพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและผู้ที่ใช้เส้นทางในการสัญจรไปมา

7. นโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

7.1 พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

7.2 พัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ให้ทันสมัยในการปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่า จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้ใช้กรอบแนวคิดโดยยึดบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณี และด้านอาชีพ

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกริกศักดิ์ บุญญาพงษ์ (2539, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รู้สึกว่าตนเองยังมีความสามารถที่จะร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัวและสังคมได้ ทำให้ผู้สูงอายุต้องการโอกาสที่จะทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานเพื่อหารายได้

เตือนใจ ทองคำ (2549, บทคัดย่อ) ศึกษาระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ เปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ที่มีเพศ อายุ สถานภาพทางเศรษฐกิจ การพักอาศัย และการมีโรคประจำตัวที่แตกต่างกัน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองทั้งโดยรวม และรายด้านประกอบด้วยด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

กฤตศิลป์ อินทชัย (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา บทบาทผู้สูงอายุตำบลฟ้าฮ่อมต่อการพัฒนาท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้สูงอายุได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในเกณฑ์ที่ดีโดยเฉพาะการใช้สิทธิชักชวนผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ปัญหาอุปสรรคการแสดงบทบาทและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุที่สำคัญคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในการร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น โดยจะดำเนินการและจัดกิจกรรมเอง อีกทั้งไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ ให้ได้รับทราบ ประกอบกับผู้สูงอายุบางส่วนไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมประชุมในการพัฒนาท้องถิ่น ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทผู้สูงอายุในการพัฒนาท้องถิ่นคือ ปัจจัยเรื่องการไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรม สุขภาพของผู้สูงอายุ การไม่มีประสบการณ์ร่วมกับท้องถิ่น ไม่มีตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน และโอกาสที่จะร่วมทำกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นมีน้อย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการพัฒนาท้องถิ่นดังนั้นควรจะมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ ได้แสดงบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมให้เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนพัฒนาหรือบริหารท้องถิ่นด้วย

นพพรณพร อุทโธ (2552, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา บทบาทของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีบทบาทที่มีต่อการพัฒนาชุมชน การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงค่าเฉลี่ยบทบาทจากมากไปหาน้อยคือ บทบาทด้านศาสนา บทบาทด้านวัฒนธรรมประเพณี บทบาทด้านการพัฒนาชุมชน และ บทบาทด้านการศึกษา 2) บทบาทของผู้สูงอายุโดยรวมระหว่างเพศชายกับเพศหญิงพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายมีบทบาทมากกว่าเพศหญิง แต่เมื่อจำแนก

ตามกลุ่มคือ กลุ่มข้าราชการบำเหน็จบำนาญจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มสมาคมผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ และกลุ่มผู้สูงอายุทั่วไปในชุมชนทั้ง 36 แห่ง มีบทบาทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ คือ ระหว่างกลุ่มข้าราชการบำเหน็จบำนาญจังหวัดกาฬสินธุ์กับกลุ่มผู้สูงอายุทั่วไปในชุมชนทั้ง 36 แห่ง โดยกลุ่มผู้สูงอายุทั่วไปในชุมชนทั้ง 36 แห่งมีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนมากกว่ากลุ่มข้าราชการบำเหน็จบำนาญจังหวัดกาฬสินธุ์ 3) ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติมจากแบบสอบถามดังนี้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนน้อยลงซึ่งอาจเนื่องมาจากการที่ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ทำให้การสละกำลังทรัพย์เพื่อการก่อสร้างอาคารสถานหรือสิ่งก่อสร้างเพื่อชุมชนน้อยลง ผู้สูงอายุที่มีความรู้ความสามารถบางท่านมีอายุมาก สุขภาพไม่แข็งแรง จนเป็นอุปสรรคทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนได้มากเท่าที่ควร ประชากรมีคุณภาพน้อยลง ควรสร้างจิตสำนึกในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนปลูกฝังความเกื้อกูลต่อชุมชน เช่น การรณรงค์รักษาความสะอาด การรักษาความสงบเรียบร้อยในท้องถิ่น เป็นต้น

ใจแก้ว วิสายอน (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา บทบาทของผู้สูงอายุในกิจกรรมด้านสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงชัย อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาว่า 1) บทบาทของผู้สูงอายุในกิจกรรมด้านสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงชัย อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการศึกษา ด้านศาสนา และด้านการพัฒนาชุมชน 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้สูงอายุในกิจกรรมด้านสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงชัย อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามที่มีเพศ และหมู่บ้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะบทบาทของผู้สูงอายุในกิจกรรมด้านสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงชัย อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามเรียงลำดับจากจำนวนมากไปน้อยมีดังนี้ ผู้สูงอายุควรได้แสดงความคิดเห็นในการพัฒนาส่วนมากจะถูกกลืน ควรให้โอกาสผู้สูงอายุปฏิบัติงานด้านประเพณีกับคนทุกวัย ควรเชิญผู้สูงอายุสอนนักเรียน เช่น อาชีพต่าง ๆ และการปฏิบัติตนในสังคม ควรเชิญผู้สูงอายุเป็นที่ปรึกษาในโรงเรียน และด้านศาสนา องค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนการจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีรางวัลพิเศษหรือมีการเชิดชูเกียรติผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นหลาย ๆ ด้าน เพราะผู้สูงอายุมีประสบการณ์

ธรรศ ปัญญาสืบ (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา บทบาททางการเมืองของกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า บทบาททางการเมืองของกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกได้ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง บทบาททางการเมืองการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า ผู้สูงอายุให้ความสำคัญต่อการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยเฉพาะการไปสิทธิเลือกตั้งการเมืองในระดับท้องถิ่น ผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อจะให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากคิดว่า เป็นเรื่องใกล้ตัวและมีผลกระทบต่อดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุโดยตรง ประการที่สอง บทบาทการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนผู้สมัครเลือกตั้ง พบว่า ถ้าผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อสนับสนุนผู้สมัครท่านใดแล้ว จะสนับสนุนให้ถึงที่สุด มีการรวมกลุ่มกันเพื่อ

ช่วยเหลือผู้สมัครโดยการชักชวน และโน้มน้าวบุคคลอื่นให้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรายนั้น อีกทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุเองก็จะมีการสนับสนุนผู้สมัครโดยการขอมติเสียงส่วนใหญ่จากสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งถ้ามติเสียงส่วนใหญ่ออกมาในทิศทางใดก็จะดำเนินตามแนวทางนั้น ประการที่สาม บทบาทในการเรียกร้องผลประโยชน์ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อ พบว่า ผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อจะมีการรวมกลุ่มกันเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ โดยผ่านกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อโดยการเสนอโครงการต่อองค์การบริหารส่วนตำบลสันผีเสื้อเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งในการยื่นข้อเสนอกระทำได้ 3 วิธี คือ วิธีที่หนึ่งยื่นต่อคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสันผีเสื้อโดยตรง วิธีที่สองเสนอในที่ประชุมในโอกาสต่าง เช่น ประชุมประจำหมู่บ้าน ประชุม อบต.สัญจร หรือการทำประชาพิจารณ์ และวิธีที่สามโดยการยื่นเสนอผ่านผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสันผีเสื้อ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า การที่จะทำให้ผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อเข้าไปมีบทบาททางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและเข้มแข็งนั้น ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกขั้นตอน ตั้งแต่ การเลือกตั้ง การตรวจสอบและ การติดตามประเมินผล ซึ่งหากกระทำครบทุกขั้นตอนจะทำให้การเมืองภาคประชาชนของผู้สูงอายุเข้มแข็งขึ้นจนนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งซึ่งเป็นพลังอันสำคัญในการขับเคลื่อนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยให้ขับเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน นอกจากนี้การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุอย่างเข้มแข็งนั้น ต้องมีปัจจัยที่เกื้อหนุนอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) ระบบการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนอย่างเต็มที่ 2) วัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และ 3) โครงสร้างทางสังคมเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญในการที่จะกระตุ้นให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น กล่าวคือ ถ้าความเป็นอยู่ที่ดีก็จะทำให้ประชาชนสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีบทบาททางการเมืองมากขึ้นนั่นเอง

พระครูสิงห์แก้ว วชิรธมโม (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา บทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า ด้านบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา คือ การอุปถัมภ์ พระสงฆ์มากที่สุด เช่น การถวายภัตตาหารเป็นประจำ สิ่งของอุปโภค อัฐบริวาร ยารักษาโรค และสร้างเสนาสนะสถาน ด้านการชักชวนคนเข้าวัดอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องในวันสำคัญ ๆ เช่น วันมาฆบูชา วิสาขบูชา เป็นต้น และประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น รองลงมาได้แก่การจัดบรรยายธรรมะมีวัดเป็นศูนย์กลาง โดยร่วมกับพระสงฆ์ เช่น จัดอบรมธรรมะวันอาทิตย์ และการประชาสัมพันธ์ในวันสำคัญต่าง ๆ

รดา สุวรรณดารา (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ศักยภาพผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อหลัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีสักยภาพในการพัฒนาชุมชนด้านศาสนา จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาให้แก่คนในชุมชน และมีศักยภาพด้านการแพทย์ สาธารณสุข มีความสามารถด้านการแพทย์แผนโบราณที่เป็นภูมิปัญญาเฉพาะถิ่นของตัว เช่น การยวดแผนโบราณ การใช้พืชสมุนไพรที่หาได้ในท้องถิ่นรักษาโรคทั่วไปที่ไม่มียาการรุนแรง ลดการใช้ยาปฏิชีวนะในการรักษาโรคต่าง ๆ ของคนในชุมชนลงได้ แต่ผู้สูงอายุยังขาด

ศักยภาพในด้านการศึกษา ด้านการเมืองการปกครอง และด้านอาชีพ เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องจึงไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมด้านการเมืองการปกครองเพราะขาดความรู้ความสามารถด้านการศึกษา ส่วนด้านอาชีพ ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่สืบทอดต่อกันมาเป็นอาชีพหลัก เช่น การทำนา ปลูกพืชสมุนไพร แต่ไม่มีทักษะการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาด้านอาชีพ ศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แนวทางในการสนับสนุนศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อหลัง อำเภอเยะหริ่ง จังหวัดปัตตานีพบว่า ควรให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านการศึกษา ให้ผู้สูงอายุสามารถอ่านออกเขียนได้เป็นอันดับแรก ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับการศึกษาทักษะการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาด้านอาชีพ เช่น จัดให้มีการฝึกอบรมเรียนรู้อาชีพเพิ่มเติมสำหรับวัยสูงอายุ เป็นต้น เมื่อผู้สูงอายุได้รับการศึกษาที่ดีขึ้นทำให้เกิดทักษะในการประกอบอาชีพและการพัฒนาชุมชนในด้านอื่น ๆ และควรให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในชุมชนให้ความร่วมมือช่วยเหลือและให้ความสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนให้มากกว่านี้

ศิริพงษ์ เกี้ยวสกุล (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการจัดการความรู้ของชุมชนในการมีการนำพลังผู้สูงอายุมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ผลการศึกษาพบว่า พลังของผู้สูงอายุในการจัดการความรู้ คือ กำหนดความรู้หลัก เสาะหาความรู้ที่ต้องการ ประยุกต์ใช้ความรู้ นำประสบการณ์มาใช้ และบันทึกชุมชนความรู้ ปัจจัยที่สนับสนุน คือ ฐานวัฒนธรรมเดิม ความใฝ่รู้ของผู้สูงอายุ การนำภูมิปัญญามาใช้ มีสถานที่บริการเพียงพอ แนวทางในการส่งเสริมการจัดการความรู้ คือ ถ่ายทอดความรู้ผ่านกระบวนการจัดการความรู้ จัดกิจกรรมชุมชน ต่อยอดองค์ความรู้ สร้างชุมชนนักปฏิบัติ และเปิดพื้นที่ให้ผู้สูงอายุ ด้านสนับสนุนการเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนา พบว่า อยู่ในระดับน้อย เช่น การจัดทำ CD ธรรมะ การเทศน์ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงชุมชน การเขียนบทความทางหนังสือพิมพ์ และการแสดงปาฐกถาธรรมในสถานที่ราชการ สถานศึกษาหรือหน่วยงานต่าง ๆ และด้านการปกป้องพระพุทธรูปศาสนา พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการทานูบารุงศาสนาอย่างมีเหตุผล รองลงมา คือ การปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธรูปศาสนาอย่างถูกต้อง และการศึกษาหลักธรรมศาสนาทางพระพุทธรูปศาสนาให้เข้าใจอย่างถูกต้องแท้จริง

มีแสง อินธิเสน (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลยางโฮง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 57.36 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 59.24 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 94.34 สมรสแล้ว จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 50.56 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุทั่วไป จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 68.30 2) ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลยางโฮง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี ด้านการศึกษา และด้านนันทนาการ 3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลยางโฮง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน

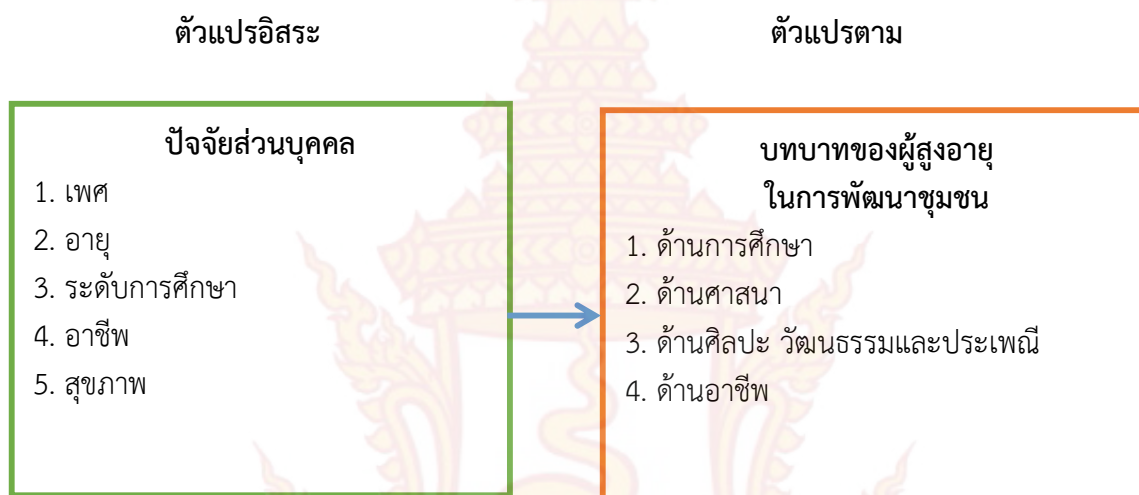

ไม่แตกต่างกัน 4) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลยางโฮง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำแนกตามระดับการศึกษาและกลุ่มการรวมตัวของผู้สูงอายุ พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) งานวิจัยนี้ได้เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเพื่อพัฒนาบทบาทการพัฒนาชุมชนของผู้สูงอายุตำบลยางโฮง ดังนี้ เทศบาลตำบลยางโฮงควรส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนในด้านการศึกษา การมีส่วนร่วมกับโรงเรียน การรวมกลุ่มภารกิจ และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้ความสามารถซึ่งส่วนใหญ่มีอายุมาก สุขภาพไม่แข็งแรง สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เยาวชนตามความเหมาะสมแก่สภาพร่างกาย ควรส่งเสริมให้บุตรหลาน เยาวชนเกิดความสนใจในการที่จะศึกษาหาความรู้จากผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านนันทนาการ

ศศิธร นิธิปรีชา (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุกลุ่ม ไท-ยวน สี่คิ้ว กรณีศึกษา ชุมชนบ้านเหนือ อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่เรียนจากระบบโรงเรียนในระดับประถมศึกษา อาชีพก่อนอายุ 60 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค่าขาย และรับราชการ ปัจจุบันผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพคิดเป็นร้อยละ 46 มีได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 52 และไม่ตอบ ร้อยละ 2 มีรายได้ระหว่าง 1,001-4,000 บาท/เดือน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัวแต่สามารถทำกิจวัตรประจำวัน ได้แก่ อาบน้ำ กินข้าวเอง เดินไปซื้อของ ออกกำลังกายและขับซักรีด ผลการศึกษาบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ผู้สูงอายุมีบทบาทในครัวเรือน การเลี้ยงดูสั่งสอน บุตรหลาน ดูแลบ้านเรือน และเป็นที่ปรึกษาให้บุตรหลาน การดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุสามารถดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ประกอบอาชีพและพึ่งพาตนเองได้ ร้อยละ 38 มีส่วนร่วมในการสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ร้อยละ 51 ได้แก่ กลุ่มชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ และอื่น ๆ โดยมีลักษณะการเป็นผู้นำกลุ่มหรือเคยเป็นผู้นำกลุ่ม ร้อยละ 7 มีความสามารถด้านการเกษตร ร้อยละ 63 มีความสามารถด้านการผลิตสินค้า/บริการ ร้อยละ 33 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ร้อยละ 12 มีการสืบสานประเพณีท้องถิ่น ร้อยละ 94 โดยการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีไท-ยวน ร้อยละ 33 และมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษาการทำกิจกรรมพื้นบ้าน เช่น ทอผ้าพื้นเมืองไท-ยวน ทำดอกไม้จัน ขนมห่ออาหารพื้นบ้าน ทำปุ๋ยหมัก จักสาน น้ำสมุนไพร เป็นต้น ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ผู้สูงอายุที่ใช้สิทธิเลือกตั้งระดับท้องถิ่นทุกครั้ง ร้อยละ 92 ไปใช้สิทธิเลือกตั้งระดับประเทศทุกครั้ง ร้อยละ 86 ไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ร้อยละ 96 เป็นตัวแทนระดับท้องถิ่น ร้อยละ 3 และไม่มีผู้สูงอายุที่เป็นตัวแทนระดับประเทศ

2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้ใช้กรอบแนวคิดโดยยึดบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านศาสนา ด้านศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณี และด้านอาชีพ มาสร้างเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.7 สมมติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

2.7.1 ประชาชนในตำบลทับใต้ที่มีเพศต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน

2.7.2 ประชาชนในตำบลทับใต้ที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน

2.7.3 ประชาชนในตำบลทับใต้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน

2.7.4 ประชาชนในตำบลทับใต้ที่มีอาชีพต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน

2.7.5 ประชาชนในตำบลทับใต้ที่มีภาวะสุขภาพต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” โดยมีสาระสำคัญถึงวิธีดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจากกลุ่มประชากรและได้นำไปวิเคราะห์ ด้วยวิธีทางสถิติต่อไปในการกำหนดระเบียบวิธีการศึกษาไว้ดังนี้

- 3.1 ประชากร
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.1 ประชากร

ประชากร ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 1,086 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้, 2559) ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยแนวคิดของ Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง 293 คน (กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มประชากร) โดยประมาณของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของทาโร ยามาน่า

สูตร	$n = \frac{N}{1+Ne^2}$
เมื่อ	n = จำนวนตัวอย่างที่จะต้องทำการสุ่ม
	N = จำนวนประชากรทั้งหมด
	e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (0.05)
แทนค่าสูตร	$n = \frac{1,086}{1+ 1,086 (.05^2)}$ $= 293$

ดังนั้น จึงประมาณกลุ่มตัวอย่างที่ต้องใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เท่ากับ 293 คน แต่เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการได้รับการตอบกลับไม่เพียงพอ ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามทั้งสิ้น 293 ชุด

หลังจากได้จำนวนขนาดตัวอย่างแล้วจะทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามหมู่บ้าน รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
หมู่ที่ 1 บ้านหนองพวานพุก	78	21
หมู่ที่ 2 บ้านทับใต้	61	16
หมู่ที่ 3 บ้านทุ่งยาว	95	26
หมู่ที่ 4 บ้านวังข่อย	117	32
หมู่ที่ 5 บ้านหนองไผ่	95	26
หมู่ที่ 6 บ้านห้วยมงคล	60	16
หมู่ที่ 7 บ้านหนองหญ้าปล้อง	88	24
หมู่ที่ 8 บ้านป่าเสลา	72	19
หมู่ที่ 9 บ้านเขาควง	67	18
หมู่ที่ 10 บ้านวังกระทะ	87	23
หมู่ที่ 11 บ้านทุ่งเสื่อนอน	36	10
หมู่ที่ 12 บ้านดอนเสื่อหมอบ	49	13
หมู่ที่ 13 บ้านมาลัยทับใต้	106	29
หมู่ที่ 14 บ้านเขาเสวยราชย์	75	20
รวม	1,086	293

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้, 2559, หน้า 114

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบปลายปิดที่สร้างขึ้นมาจากการศึกษาบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ให้ครอบคลุมหัวข้อที่ต้องการศึกษา วัดประสิทธิผลโดยใช้แนวของ Likert ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบมีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choices Questions) และเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว (Best Answer) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ภาวะสุขภาพ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี และอาชีพ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สร้างตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) จำนวน 8 ข้อ โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบ 5 ระดับ คือ

กำหนดค่าคะแนน 5 หมายถึง ระดับความเห็นมากที่สุด
 กำหนดค่าคะแนน 4 หมายถึง ระดับความเห็นมาก
 กำหนดค่าคะแนน 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
 กำหนดค่าคะแนน 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
 กำหนดค่าคะแนน 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมินค่าคะแนน ผู้วิจัยได้แบ่งเกณฑ์การวัดระดับบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็น 5 ระดับ คือ มีบทบาทระดับมากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่แบ่งมาตราส่วนประมาณค่าระดับออกเป็น 5 ช่วงดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} = 0.80 \end{aligned}$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแปลความหมายของระดับคะแนนได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ ในระดับน้อยที่สุด

3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามทัศนคติของประชากรเป็นผู้สอบถามแบบในตำบลทับใต้ เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ โดยมีวิธีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือดังนี้

3.3.1 ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน ตลอดจนสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากประชากรเป้าหมาย

3.3.2 กำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะใช้เป็นแบบสอบถามและครอบคลุมตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 2 ส่วน ดังนี้

1) ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ภาวะสุขภาพ

2) ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อใช้วัดบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย ด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี และอาชีพ โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3.3.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ตรวจสอบ (Content Validity) ดังนี้

1) นายชุมพล ดากล่อม	ตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2) นายสุรียา ดอกจันทร์	ตำแหน่ง ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3) คุณอรนุช ขุนประเสริฐ	ตำแหน่ง นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.3.4 จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่า Reliability ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่า Cronbachs Alpha = 0.975 ได้ค่า Reliability ของแบบสอบถาม มีค่าเชื่อถือสามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงได้ต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือใช้ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 293 ชุด โดยให้ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.4.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน – 30 มิถุนายน 2559

3.4.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับคืน ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ในแต่ละข้อ และนับจำนวนแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนแล้วผู้วิจัยจะนำข้อมูลแบบสอบถามไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทำการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วจึงให้คะแนนในแบบสอบถามจากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ได้กำหนดค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

3.5.1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้คู่กับค่าเฉลี่ยเพื่อแสดงลักษณะการกระจายของข้อมูล

3.5.3 การทดสอบสมมุติฐานการวิจัย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ สถิติทดสอบที (t test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One- way ANOVA) และการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Sheffe's Method)

บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการนำเสนอผลการวิเคราะห์สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ คือ

(1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

(2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 293 ชุด ที่มีข้อมูลครบถ้วน และนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ ซึ่งผลการวิเคราะห์ได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน และขอแนะนำ ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และสุขภาพ

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน

4.3 ผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกลุ่มผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 293 คน ดังมีรายละเอียดตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างจำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ลักษณะส่วนบุคคล (n=293)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.ชาย	140	47.78
2.หญิง	153	52.22
รวม	293	100.00
2. อายุ		
1. 61-65 ปี	90	30.72
2. 66-70 ปี	80	27.30
3. 71-75 ปี	75	25.60
4. 76 ปีขึ้นไป	48	16.38
รวม	293	100.00
3. ระดับการศึกษา		
1. ประถมศึกษา	79	27.96
2. มัธยมศึกษา	75	25.60
3. อนุปริญญา/ปวส.	25	8.53
4. ปริญญาตรี	60	20.48
5. สูงกว่าปริญญาตรี	54	18.43
รวม	293	100.00
4. อาชีพ		
1. เกษตรกรรม	61	20.82
2. รับจ้างทั่วไป	55	18.77
3. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	95	32.42
4. ค้าขาย / กิจการส่วนตัว	82	27.99
รวม	293	100.00
5. สุขภาพ		
1. ไม่มีโรคประจำตัว	13	4.40
2. มีโรคประจำตัว	280	95.60
รวม	293	100.00
รวม	293	100.00

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาพบว่าข้อมูลทั่วไปมี ดังนี้

1) **เพศ** การศึกษาครั้งนี้ รวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 293 คน ผลการศึกษาพบว่า เป็นเพศหญิง จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 52.22 และ เพศชาย จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 47.78 ตามลำดับ

2) **อายุ** การศึกษาครั้งนี้ รวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 293 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 61-65 ปี ร้อยละ 30.72 รองลงมาอายุตั้งแต่ อายุ 66-70 ปี ร้อยละ 27.30 อายุ 71-75 ปี ร้อยละ 25.60 อายุ 76 ปีขึ้นไป ร้อยละ 16.38 น้อยที่สุดตามลำดับ

3) **การศึกษา** การศึกษาครั้งนี้ รวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 293 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 26.96 รองลงมาระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 25.60 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 20.48 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 18.43 และระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.53 น้อยที่สุดตามลำดับ

4) **อาชีพ** การศึกษาครั้งนี้ รวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 293 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 32.42 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย / กิจการส่วนตัว จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 27.99 เกษตรกรรม ร้อยละ 20.82 และรับจ้างทั่วไปน้อยที่สุด จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 18.77 ตามลำดับ

5) **สุขภาพ** การศึกษาครั้งนี้ รวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 293 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว จำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 95.60 และไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.40 ตามลำดับ

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านศาสนา ด้านศิลปะ วัฒนธรรม/ ประเพณี และ ด้านอาชีพ โดยนำเสนอในรูปแบบของค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีรายละเอียดดังนี้

1) **ด้านการศึกษา** บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ด้านการศึกษา ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.04$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาจากรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการแนะนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษา ($\bar{X}=3.24$, S.D. = 0.79) รองลงมาด้านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษาของท้องถิ่น ($\bar{X}=3.15$, S.D. = 0.67) และอันดับสุดท้ายด้านเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชน ($\bar{X}=2.90$, S.D. = 0.60) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่า S.D. ในภาพรวมพบว่า ทุกประเด็นมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า ข้อมูลของบทบาทผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ด้านการศึกษา มีความเบี่ยงเบนน้อย รายละเอียดตามตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ด้านการศึกษา

ด้านการศึกษา	ระดับบทบาท			
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. เป็นกรรมการ หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการศึกษาของท้องถิ่น	2.93	0.60	ปานกลาง	7
2. เข้าร่วมในกิจกรรมการศึกษาของท้องถิ่น	3.00	0.68	ปานกลาง	5
3. แนะนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษา	3.24	0.79	ปานกลาง	1
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษาของท้องถิ่น	3.15	0.67	ปานกลาง	2
5. ปรึกษาเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมด้านการศึกษาของท้องถิ่น	3.07	0.68	ปานกลาง	4
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชน	2.90	0.60	ปานกลาง	8
7. ช่วยกันดูแล รักษาสถานศึกษาในท้องถิ่น	2.95	0.70	ปานกลาง	6
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านการศึกษา	3.09	0.68	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรวม	3.04	0.51	ปานกลาง	

2) ด้านศาสนา บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ด้านศาสนา ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.26$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาจากรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โดยการเข้าร่วมกิจกรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นโดยวัดหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น ($\bar{X}=3.99$, S.D. = 0.71) รองลงมาด้านแนะนำและส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชุมชนปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา ($\bar{X}=3.80$, S.D. = 0.75) และอันดับสุดท้ายด้านร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมและทำนุบำรุงศาสนา ($\bar{X}=2.70$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่า S.D. ในภาพรวมพบว่า ทุกประเด็นมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า ข้อมูลบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ด้านศาสนา มีความเบี่ยงเบนน้อย รายละเอียดตามตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ด้านศาสนา

ด้านศาสนา	ระดับบทบาท			
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. เป็นกรรมการ ร่วมในการจัดกิจกรรมทางศาสนาของชุมชน	3.00	0.68	ปานกลาง	5
2. เข้าร่วมกิจกรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นโดยวัดหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น	3.99	0.71	มาก	1
3. แนะนำและส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชุมชนปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา	3.80	0.75	มาก	2
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	3.77	0.79	มาก	3
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาของท้องถิ่น	3.05	0.67	ปานกลาง	4
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนเกี่ยวกับหลักธรรมทางศาสนา	2.99	0.91	ปานกลาง	6
7. ช่วยกันดูแล รักษาศาสนสถาน ในท้องถิ่น	2.75	0.79	ปานกลาง	7
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมและทำนุบำรุงศาสนา	2.70	0.81	ปานกลาง	8
เฉลี่ยรวม	3.26	0.79	ปานกลาง	

3) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม / ประเพณี บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ด้านศิลปะ วัฒนธรรม / ประเพณี ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.93, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาจากรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เป็นกรรมการ หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการกิจกรรมทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{X}$ = 3.99, S.D. = 0.71) รองลงมาด้านเข้าร่วมในกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.79) และอันดับสุดท้าย ด้านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{X}$ = 2.13, S.D. = 0.63) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่า S.D. ในภาพรวมพบว่า ทุกประเด็นมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า ข้อมูล บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ด้านศิลปะ วัฒนธรรม / ประเพณี มีความเบี่ยงเบนน้อย รายละเอียดตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาท ของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ด้านศิลปะ วัฒนธรรม / ประเพณี

ด้านศิลปะ วัฒนธรรม / ประเพณี	ระดับบทบาท			
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. เป็นกรรมการ หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการกิจกรรมทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น	3.99	0.71	มาก	1
2. เข้าร่วมในกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น	3.77	0.79	มาก	2
3. แนะนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น	2.80	0.68	ปานกลาง	4
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น	2.13	0.63	น้อย	8
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น	2.82	0.86	ปานกลาง	3
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี	2.66	0.91	ปานกลาง	6
7. ช่วยกันดูแล รักษา ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น	2.51	0.92	ปานกลาง	7
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี	2.73	0.81	ปานกลาง	5
เฉลี่ยรวม	2.93	0.60	ปานกลาง	

4) **ด้านอาชีพ** บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ด้านอาชีพ ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X}= 3.16, S.D. = 0.68$) เมื่อพิจารณาจากรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เป็นกรรมการร่วมวางแผนดำเนินการในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ($\bar{X}= 3.67, S.D. = 0.94$) อยู่ในอันดับแรก รองลงมา เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ ($\bar{X}= 3.21, S.D. = 0.87$) และอันดับสุดท้าย ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน ($\bar{X}= 2.88, S.D. = 0.64$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่า S.D. ในภาพรวมพบว่าทุกประเด็นมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า ข้อมูลบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ด้านอาชีพ มีความเบี่ยงเบนน้อย รายละเอียดตามตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ด้านอาชีพ

ด้านอาชีพ	ระดับบทบาท			
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. เป็นกรรมการ ร่วมวางแผนดำเนินการในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ	3.67	0.94	มาก	1
2. เข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาอาชีพที่จัดขึ้นโดยชุมชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น	3.17	0.83	ปานกลาง	3
3. แนะนำและส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชุมชนเข้าร่วมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ	2.93	0.89	ปานกลาง	6
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ	3.09	0.83	ปานกลาง	5
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาอาชีพของท้องถิ่น	3.11	0.87	ปานกลาง	4
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ	3.21	0.87	ปานกลาง	2
7. ประสานงานพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในท้องถิ่น	2.89	0.60	ปานกลาง	7
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน	2.88	0.64	ปานกลาง	8
เฉลี่ยรวม	3.16	0.68	ปานกลาง	

4.3 ผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

ผลการทดสอบสมมติฐาน และวิเคราะห์ความแตกต่างของทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพศกับทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน

การมีส่วนร่วม	ชาย		หญิง		t	Sig
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		
1. ด้านการศึกษา	3.70	0.559	3.57	0.503	1.418	0.154
2. ด้านศาสนา	4.35	0.360	4.14	0.630	1.428	0.166
3. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม/ ประเพณี	4.08	0.454	3.96	0.560	1.975	0.988
4. ด้านอาชีพ	3.98	0.446	3.87	0.490	1.131	0.683
เฉลี่ย	4.04	0.448	3.87	0.552	1.627	0.412

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพศกับทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชนโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับ
บทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทของทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อ
การพัฒนาชุมชน โดยเฉลี่ย และรายด้าน จำแนกตามกลุ่มอายุ (61-65 ปี, 66-70 ปี, 71-75 ปี
และ 76 ปีขึ้นไป)

บทบาทการพัฒนาชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.488	5	0.496	1.065	0.366
	ภายในกลุ่ม	63.379	288	0.466		
	รวม	64.867	293			
2. ด้านศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	0.852	5	0.284	0.544	0.653
	ภายในกลุ่ม	70.970	288	0.522		
	รวม	71.822	293			
3. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม/ ประเพณี	ระหว่างกลุ่ม	0.642	5	0.214	0.431	0.731
	ภายในกลุ่ม	67.342	288	0.495		
	รวม	67.984	293			
4. ด้านอาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	0.411	5	0.137	0.238	0.870
	ภายในกลุ่ม	78.624	288	0.578		
	รวม	79.035	293			
เฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	0.642	5	0.214	0.522	0.668
	ภายในกลุ่ม	55.690	288	0.409		
	รวม	56.332	293			

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบอายุกับทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อ
การพัฒนาชุมชน พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนา
ชุมชน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 0.522$, $Sig = 0.668$) เมื่อ
เปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทุกด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ที่มีการศึกษาต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชนโดยเฉลี่ย และรายด้าน จำแนกตามการศึกษา (ประถมศึกษา, มัธยมศึกษาอนุปริญญา, ปริญญาตรี, สูงกว่าปริญญาตรี)

บทบาทการพัฒนาชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	4.497	4	0.740	2.787	0.063
	ภายในกลุ่ม	60.370	289	0.268		
	รวม	64.867	293			
2. ด้านศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	5.688	4	0.387	1.227	0.296
	ภายในกลุ่ม	66.134	289	0.309		
	รวม	71.822	293			
3. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม/ ประเพณี	ระหว่างกลุ่ม	11.922	4	1.159	4.293	0.064
	ภายในกลุ่ม	56.062	289	0.265		
	รวม	67.984	293			
4. ด้านอาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	9.897	4	0.122	0.557	0.572
	ภายในกลุ่ม	69.138	289	0.233		
	รวม	79.035	293			
เฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	7.266	4	0.416	2.084	0.225
	ภายในกลุ่ม	49.066	289	0.194		
	รวม	56.332	293			

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษากับทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 2.084$, $Sig = 0.225$) เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทุกด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ที่มีการศึกษาต่างกัันมีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน แตกต่างกััน

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชนโดยเฉลี่ย และรายด้าน จำแนกตามอาชีพ (เกษตรกรกรรม, รับจ้างทั่วไป, รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ, และค้าขาย/กิจการส่วนตัว)

บทบาทการพัฒนาชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	4.984	3	0.742	2.792	0.066
	ภายในกลุ่ม	59.883	290	0.266		
	รวม	64.867	293			
2. ด้านศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	5.704	3	0.383	1.221	0.299
	ภายในกลุ่ม	66.118	290	0.313		
	รวม	71.822	293			
3. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม/ ประเพณี	ระหว่างกลุ่ม	3.052	3	1.155	4.290	0.067
	ภายในกลุ่ม	64.932	290	0.269		
	รวม	67.984	293			
4. ด้านอาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	3.796	3	0.126	0.551	0.578
	ภายในกลุ่ม	75.239	290	0.229		
	รวม	79.035	293			
เฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	3.764	3	0.412	2.087	0.222
	ภายในกลุ่ม	52.568	290	0.198		
	รวม	56.332	293			

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบอาชีพกับทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกััน มีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกััน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 2.087$, $Sig = 0.222$) เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัันทุกด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ที่มีภาวะสุขภาพต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน โดยเฉลี่ย และรายด้าน จำแนกตามภาวะสุขภาพ (ไม่มีโรคประจำตัว, มีโรคประจำตัว)

บทบาทการพัฒนาชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.488	2	0.393	1.534	0.243
	ภายในกลุ่ม	63.379	291	0.141		
	รวม	64.867	293			
2. ด้านศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	0.852	2	0.215	1.836	0.228
	ภายในกลุ่ม	70.970	291	0.106		
	รวม	71.822	293			
3. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม/ ประเพณี	ระหว่างกลุ่ม	0.642	2	0.574	1.344	0.105
	ภายในกลุ่ม	67.342	291	0.106		
	รวม	67.984	293			
4. ด้านอาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	0.411	2	0.419	1.331	0.145
	ภายในกลุ่ม	78.624	291	0.124		
	รวม	79.035	293			
เฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	0.642	2	0.31	1.841	0.324
	ภายในกลุ่ม	55.690	291	0.05		
	รวม	56.332	293			

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะสุขภาพกับทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน พบว่า ประชาชนที่มีภาวะสุขภาพต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 1.841$, $Sig = 0.324$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นไม่แตกต่างทุกด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ตารางที่ 4.11 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน และวิเคราะห์ความแตกต่างทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตาม ลักษณะส่วนบุคคล ในด้านต่าง ๆ โดยเฉลี่ย และรายด้าน

บทบาทการพัฒนาชุมชน	เพศ	อายุ	การศึกษา	อาชีพ	สุขภาพ
	Sig	Sig	Sig	Sig	Sig
1. ด้านการศึกษา	0.154	0.366	0.063	0.066	0.243
2. ด้านศาสนา	0.166	0.653	0.296	0.299	0.228
3. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม/ประเพณี	0.988	0.731	0.064	0.067	0.105
4. ด้านอาชีพ	0.683	0.870	0.572	0.578	0.145
เฉลี่ย	0.412	0.668	0.225	0.222	0.324

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน โดยเฉลี่ยและรายด้าน จำแนกตามตัวแปร ลักษณะส่วนบุคคล สรุป ผลดังนี้

1. เพศ พบว่า โดยเฉลี่ยและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. อายุ พบว่า โดยเฉลี่ยและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. การศึกษา พบว่า โดยเฉลี่ย และรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
4. อาชีพ พบว่า โดยเฉลี่ย และรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
5. สุขภาพ พบว่า โดยเฉลี่ยและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.12 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน และวิเคราะห์ความแตกต่างทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตาม ลักษณะส่วนบุคคล ในด้านต่าง ๆ โดยเฉลี่ย และรายด้าน

สมมุติฐานที่	ต้นแปรต้น	ตัวแปรตาม	สถิติทดสอบ	ค่าระดับนัยสำคัญ	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	F-test	Sig	-	✓
2	อายุ	ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	F-test	Sig	-	✓
3	การศึกษา	ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	F-test	Sig	-	✓
4	อาชีพ	ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	F-test	Sig	-	✓
5	สุขภาพ	ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	F-test	Sig	-	✓

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน” ได้กำหนดวัตถุประสงค์ขึ้น 2 ประการ คือ 1) ศึกษาบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งประกอบด้วย ด้านการศึกษา ด้านศาสนา ด้านศิลปะ วัฒนธรรม/ประเพณี และด้านอาชีพ 2) ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน โดยจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และสุขภาพ มีรายละเอียดดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.2 การอภิปรายผลการศึกษา

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน” กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ ประชากรในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 293 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่อาศัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเน่ (Yamane Taro, 1970, pp. 886) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 293 คน โดยใช้เครื่องมือในการศึกษาจำนวน 2 ตอน กล่าวคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 บทบาทของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ต่อการพัฒนาชุมชน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน” ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เพศหญิง ร้อยละ 52.40 มีอายุระหว่าง 61-65 ปี ร้อยละ 30.48 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 26.71 ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 32.53 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 95.60

5.1.2 บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการศึกษา 2) ด้านศาสนา 3) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม/ประเพณี 4) ด้านอาชีพ ผลการศึกษาดังรายละเอียดดังนี้

1) **บทบาทด้านการศึกษา** ของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.04 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านการแนะนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษา อยู่ในอันดับแรก มีค่าเฉลี่ย 3.24 รองลงมาด้านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษาของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.15 ด้านร่วมติดตามประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.09 ด้านบริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมด้านการศึกษาของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.07 ด้านเข้าร่วมในกิจกรรมการศึกษาของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.00 ด้านช่วยกันดูแล รักษาสถานศึกษาในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 2.95 ด้านเป็นกรรมการ หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการศึกษาของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 2.93 ด้านเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชน มีค่าเฉลี่ย 2.90 มีบทบาทน้อยที่สุด ตามลำดับ

2) **บทบาทด้านศาสนา** ของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.26 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.79 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ ระดับปานกลาง 5 ข้อ โดยการเข้าร่วมกิจกรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นโดยวัดหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น อยู่ในอันดับแรก มีค่าเฉลี่ย 3.99 รองลงมาด้านแนะนำและส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชุมชนปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา มีค่าเฉลี่ย 3.80 ด้านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษาของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.77 ด้านบริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.05 ด้านเป็นกรรมการ ร่วมในการจัดกิจกรรมทางศาสนาของชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.00 ด้านเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนเกี่ยวกับหลักธรรมทางศาสนา มีค่าเฉลี่ย 2.99 ด้านช่วยกันดูแลรักษาศาสนสถาน ในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 2.75 ด้านร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมและทำนุบำรุงศาสนา มีค่าเฉลี่ย 2.70 มีบทบาทน้อยที่สุดตามลำดับ

3) **บทบาทด้านศิลปะ วัฒนธรรม / ประเพณี** ของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.93 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ระดับปานกลาง 5 ข้อ และระดับน้อย 1 ข้อ โดยเป็นกรรมการ หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการกิจกรรมทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น อยู่ในอันดับแรก มีค่าเฉลี่ย 3.99 รองลงมาด้านเข้าร่วมในกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.77 ด้านบริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 2.82 ด้านแนะนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 2.80 ด้านร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณี มีค่าเฉลี่ย 2.73

ด้านเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี มีค่าเฉลี่ย 2.66 ด้านช่วยกันดูแลรักษา ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 2.51 ด้านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 2.13 มีบทบาทน้อยที่สุด ตามลำดับ

4) บทบาทด้านอาชีพ ต่อการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.16 และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.68 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ และระดับปานกลาง 6 ข้อ โดยเป็นกรรมการร่วมวางแผนดำเนินการในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ อยู่ในอันดับแรก มีค่าเฉลี่ย 3.67 รองลงมา เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 3.21 ด้านเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาอาชีพที่จัดขึ้นโดยชุมชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.17 ด้านบริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาอาชีพของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.11 ด้านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 3.09 ด้านแนะแนวและส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชุมชนเข้าร่วมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 2.93 ด้านประสานงานพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 2.89 ด้านร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 2.88 มีบทบาทน้อยที่สุด ตามลำดับ

5.1.2 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน โดยจำแนกตาม เพศ อายุการศึกษา อาชีพ และภาวะสุขภาพ มีรายละเอียดผลการศึกษาดังนี้

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชนของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ปรากฏผลดังนี้

1. เพศ พบว่า โดยเฉลี่ยและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. อายุ พบว่า โดยเฉลี่ยและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. การศึกษา พบว่า โดยเฉลี่ย และรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
4. อาชีพ พบว่า โดยเฉลี่ย และรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
5. สุขภาพ พบว่า โดยเฉลี่ยและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปได้ว่า การเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการแนะนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษา หรือการเข้าร่วมกิจกรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นโดยวัดหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น และการเป็นกรรมการ หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการกิจกรรมทางด้านศิลปะ

วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น จะทำให้ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาความเป็นอยู่ การทำมาหากิน และสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ให้มีความสุขร่วมกันในระหว่างประชาชนทุกคนและทุกช่วงอายุ

5.2 การอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน” ผู้ศึกษาจะขออภิปรายผลตามประเด็น ดังนี้

5.2.1 บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการศึกษา 2) ด้านศาสนา 3) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม/ประเพณี 4) ด้านอาชีพ ในภาพรวมผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนระดับปานกลางทุกดัชนี ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้มีบทบาทน้อยมาก ในการติดตามประเมินผลและให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านการศึกษา ด้านศาสนา ด้านศิลปะ วัฒนธรรม/ประเพณี และด้านอาชีพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของใจแก้ว วิสายน (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา บทบาทของผู้สูงอายุในกิจกรรมด้านสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงชัย อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาว่า 1) บทบาทของผู้สูงอายุในกิจกรรมด้านสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงชัย อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการศึกษา ด้านศาสนา และด้านการพัฒนาชุมชน 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้สูงอายุในกิจกรรมด้านสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงชัย อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามที่มีเพศ และหมู่บ้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกันพบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะบทบาทของผู้สูงอายุ ในกิจกรรมด้านสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงชัย อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เรียงลำดับจากจำนวนมากไปน้อยมีดังนี้ ผู้สูงอายุควรได้แสดงความคิดเห็นในการพัฒนา ส่วนมากจะถูกกลืน ควรให้ออกาสผู้สูงอายุปฏิบัติงานด้านประเพณีกับคนทุกวัย ควรเชิญผู้สูงอายุสอนนักเรียน เช่น อาชีพต่าง ๆ และการปฏิบัติตนในสังคม ควรเชิญผู้สูงอายุเป็นที่ปรึกษาในโรงเรียน และด้านศาสนา องค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนการจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีรางวัลพิเศษหรือมีการเชิดชูเกียรติผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นหลาย ๆ ด้าน เพราะผู้สูงอายุมีประสบการณ์

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน โดยจำแนกตาม เพศ อายุการศึกษา อาชีพ และภาวะสุขภาพ มีรายละเอียดผลการศึกษาดังนี้

1. จำแนกตามเพศ

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามเพศ พบว่า โดยเฉลี่ยและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธรรต ปัญญาสืบ (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาบทบาททางการเมืองของกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า บทบาททางการเมืองของกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกได้ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง บทบาททางการเมืองการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า ผู้สูงอายุให้ความสำคัญต่อการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยเฉพาะการไปสิทธิเลือกตั้งการเมืองในระดับท้องถิ่น ผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อจะให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากคิดว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวและมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุโดยตรง ประการที่สอง บทบาทการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนผู้สมัครเลือกตั้ง พบว่า ถ้าผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อสนับสนุนผู้สมัครท่านใดแล้ว จะสนับสนุนให้ถึงที่สุด มีการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือผู้สมัครโดยการชักชวน และโน้มน้าวบุคคลอื่นให้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรายนั้น อีกทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุเองก็จะมีการสนับสนุนผู้สมัครโดยการขอมติเสียงส่วนใหญ่จากสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งถ้ามติเสียงส่วนใหญ่ออกมาในทิศทางใดก็จะดำเนินตามแนวทางนั้น ประการที่สาม บทบาทในการเรียกร้องผลประโยชน์ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อ พบว่า ผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อจะมีการรวมกลุ่มกันเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ โดยผ่านกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อโดยการเสนอโครงการต่อองค์การบริหารส่วนตำบลสันผีเสื้อเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งในการยื่นข้อเสนอกระทำได้ 3 วิธี คือ วิธีที่หนึ่งยื่นต่อคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสันผีเสื้อโดยตรง วิธีที่สองเสนอในที่ประชุมในโอกาสต่าง เช่น ประชุมประจำหมู่บ้าน ประชุม อบต.สัญจร หรือการทำประชาพิจารณ์ และวิธีที่สามโดยการยื่นเสนอผ่านผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสันผีเสื้อ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่าการที่จะทำให้ผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อเข้าไปมีบทบาททางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและเข้มแข็งนั้น ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกขั้นตอน ตั้งแต่ การเลือกตั้ง การตรวจสอบและ การติดตามประเมินผล ซึ่งหากกระทำได้ครบทุกขั้นตอนจะทำให้การเมืองภาคประชาชนของผู้สูงอายุเข้มแข็งขึ้นจนนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งซึ่งเป็นพลังอันสำคัญในการขับเคลื่อนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยให้ขับเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนนอกจากนี้การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุอย่างเข้มแข็งนั้น ต้องมีปัจจัยที่เกื้อหนุนอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) ระบบการเมืองที่เปิดโอกาส

ให้ประชาชนอย่างเต็มที่ 2) วัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และ 3) โครงสร้างทางสังคมเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญในการที่จะกระตุ้นให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น กล่าวคือ ถ้าความเป็นอยู่ดีก็จะทำให้ประชาชนสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีบทบาททางการเมืองมากขึ้นนั่นเอง

2. จำแนกตามอายุ

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามอายุ พบว่า โดยเฉลี่ยและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรดา สุวรรณดารา (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาศึกษาคุณภาพผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อหลัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนด้านศาสนา จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาให้แก่คนในชุมชน และมีศักยภาพด้านการแพทย์ สาธารณสุขมีความสามารถด้านการแพทย์แผนโบราณที่เป็นภูมิปัญญาเฉพาะถิ่นของตัว เช่น การยวดแผนโบราณ การใช้พืชสมุนไพรที่หาได้ในท้องถิ่นรักษาโรคทั่วไปที่ไม่มีอาการรุนแรง ลดการใช้ยาปฏิชีวนะในการรักษาโรคต่าง ๆ ของคนในชุมชนลงได้ แต่ผู้สูงอายุยังขาดศักยภาพในด้านการศึกษา ด้านการเมืองการปกครอง และด้านอาชีพ เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องจึงไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมด้านการเมืองการปกครองเพราะขาดความรู้ความสามารถด้านการศึกษา ส่วนด้านอาชีพ ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่สืบทอดต่อกันมาเป็นอาชีพหลัก เช่น การทำนา ปลูกพืชสมุนไพร แต่ไม่มีทักษะการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาด้านอาชีพ ศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แนวทางในการสนับสนุนศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อหลัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี พบว่า ควรให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านการศึกษาให้ผู้สูงอายุสามารถอ่านออกเขียนได้เป็นอันดับแรก ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับการศึกษาทักษะการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาด้านอาชีพ เช่น จัดให้มีการฝึกอบรมเรียนรู้อาชีพเพิ่มเติมสำหรับวัยสูงอายุ เป็นต้น เมื่อผู้สูงอายุได้รับการศึกษาที่ดีขึ้นทำให้เกิดทักษะในการประกอบอาชีพและการพัฒนาชุมชนในด้านอื่น ๆ และควรให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในชุมชนให้ความร่วมมือช่วยเหลือและให้ความสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนให้มากกว่านี้

3. จำแนกตามการศึกษา

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามการศึกษา พบว่า โดยเฉลี่ยและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนพพรธรรมพร อุทโร (2552, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา บทบาทของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน การศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองจังหวัดกาฬสินธุ์ มีบทบาทที่มีต่อการพัฒนาชุมชน การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงค่าเฉลี่ยบทบาทจากมากไปหาน้อยคือ บทบาทด้านศาสนา บทบาทด้าน

วัฒนธรรมประเพณี บทบาทด้านการพัฒนาชุมชน และบทบาทด้านการศึกษา 2) บทบาทของผู้สูงอายุ โดยรวมระหว่างเพศชายกับเพศหญิงพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายมีบทบาทมากกว่าเพศหญิง แต่เมื่อจำแนกตามกลุ่มคือ กลุ่มข้าราชการบำนาญจําหน่ายจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มสมาคมผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ และกลุ่มผู้สูงอายุทั่วไปในชุมชนทั้ง 36 แห่ง มีบทบาทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ คือ ระหว่างกลุ่มข้าราชการบำนาญจําหน่ายจังหวัดกาฬสินธุ์กับกลุ่มผู้สูงอายุทั่วไปในชุมชนทั้ง 36 แห่ง โดยกลุ่มผู้สูงอายุทั่วไปในชุมชนทั้ง 36 แห่งมีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนมากกว่ากลุ่มข้าราชการบำนาญจําหน่ายจังหวัดกาฬสินธุ์ 3) ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติมจากแบบสอบถามดังนี้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนน้อยลงซึ่งอาจเนื่องมาจากการที่ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ทำให้การสละกำลังทรัพย์เพื่อการก่อสร้างสาธารณะสถานหรือสิ่งก่อสร้างเพื่อชุมชนน้อยลง ผู้สูงอายุที่มีความรู้ความสามารถบางท่านมีอายุมาก สุขภาพไม่แข็งแรง จนเป็นอุปสรรคทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนได้มากเท่าที่ควร ประชากรมีคุณภาพน้อยลง ควรสร้างจิตสำนึกในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนปลูกฝังความเกื้อกูลต่อชุมชน เช่น การรณรงค์รักษาความสะอาด การรักษาความสงบเรียบร้อยในท้องถิ่น เป็นต้น

4. จำแนกตามอาชีพ

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามอาชีพ พบว่า โดยเฉลี่ยและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมีแสง อินธิเสน (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลยางโอง อำเภอมือเมือง จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 57.36 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 59.24 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 94.34 สมรสแล้ว จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 50.56 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุทั่วไป จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 68.30 2) ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลยางโอง อำเภอมือเมือง จังหวัดสกลนคร มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี ด้านการศึกษา และด้านนันทนาการ 3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลยางโอง อำเภอมือเมือง จังหวัดสกลนคร จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 4) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลยางโอง อำเภอมือเมือง จังหวัดสกลนคร จำแนกตามระดับการศึกษาและกลุ่มการรวมตัวของผู้สูงอายุ พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) งานวิจัยนี้ได้เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเพื่อพัฒนาบทบาทการพัฒนาชุมชนของผู้สูงอายุตำบลยางโอง ดังนี้ เทศบาลตำบลยางโองควรส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนในด้านการศึกษา การมีส่วนร่วมกับโรงเรียน การรวมกลุ่มภารกิจ และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุมาก สุขภาพไม่

แข็งแรง สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เยาวชนตามความเหมาะสมแก่สภาพร่างกาย ควรส่งเสริมให้บุตรหลาน เยาวชนเกิดความสนใจในการที่จะศึกษาหาความรู้จากผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านนันทนาการ

5. จำแนกตามภาวะสุขภาพ

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติของประชาชนในตำบลทับใต้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามภาวะสุขภาพ พบว่า โดยเฉลี่ยและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิธร นิธิปริษา (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุกลุ่ม ไทย-ยวน สีคิ้ว กรณีศึกษา ชุมชนบ้านเหนือ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่เรียนจากระบบโรงเรียนในระดับประถมศึกษา อาชีพก่อนอายุ 60 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย และรับราชการ ปัจจุบันผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพคิดเป็นร้อยละ 46 มิได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 52 และไม่ตอบ ร้อยละ 2 มีรายได้ระหว่าง 1,001-4,000 บาท/เดือน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัวแต่สามารถทำกิจวัตรประจำวัน ได้แก่ อาบน้ำ กินข้าวเอง เดินไปซื้อของ ออกกำลังกายและขับซั้รถ ผลการศึกษบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ผู้สูงอายุมีบทบาทในครัวเรือน การเลี้ยงดูส่งบุตรหลาน ดูแลบ้านเรือน และเป็นที่ปรึกษาให้บุตรหลาน การดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุสามารถดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ประกอบอาชีพและพึ่งพาตนเองได้ ร้อยละ 38 มีส่วนร่วมในการสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ร้อยละ 51 ได้แก่ กลุ่มชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์และอื่น ๆ โดยมีลักษณะการเป็นผู้นำกลุ่มหรือเคยเป็นผู้นำกลุ่ม ร้อยละ 7 มีความสามารถด้านการเกษตร ร้อยละ 63 มีความสามารถด้านการผลิตสินค้า/บริการ ร้อยละ 33 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ร้อยละ 12 มีการสืบสานประเพณีท้องถิ่น ร้อยละ 94 โดยการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีไทย-ยวน ร้อยละ 33 และมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษาการทำกิจกรรมพื้นบ้าน เช่น ทอผ้าพื้นเมืองไทย-ยวน ทำดอกไม้จัน ขนม อาหารพื้นบ้าน ทำปุ๋ยหมัก จักสาน น้ำสมุนไพร เป็นต้น ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ผู้สูงอายุที่ใช้สิทธิเลือกตั้งระดับท้องถิ่นทุกครั้ง ร้อยละ 92 ไปใช้สิทธิเลือกตั้งระดับประเทศทุกครั้ง ร้อยละ 86 ไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ร้อยละ 96 เป็นตัวแทนระดับท้องถิ่น ร้อยละ 3 และไม่มีผู้สูงอายุที่เป็นตัวแทนระดับประเทศ

5.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน” ผู้ศึกษาได้นำผลการศึกษาไปใช้ในการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ควรมีการศึกษาโดยเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่าง หรือ องค์กรอื่น ๆ เช่น หน่วยงานเอกชน หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพื่อศึกษบทบาทของผู้สูงอายุในหน่วยงานอื่น ๆ
2. ควรมีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลและนำมาใช้จัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนโดยให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องสำรวจความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นและนำผลของการสำรวจนั้นมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาชุมชน

3. ควรทำการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพราะประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างชัดเจน และให้รัฐมีนโยบายในการบริหารจัดการเพื่อเอื้อเพื่อแก่ผู้สูงอายุ

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดทิศทางและการบริหารงานผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนโดยจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งอาคารสถานที่ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมและปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

5. ในการเก็บข้อมูลสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไปควรมีการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2551). พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น.
- _____ . (2544). พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537. (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมปัจจุบัน). กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- เกริกศักดิ์ บุญยานุพงศ์. (2539). นโยบายของรัฐและแนวทางการจัดบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในอนาคต. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กฤตศิลป์ อินทชัย. (2551). บทบาทผู้สูงอายุตำบลฟ้าย่อมต่อการพัฒนาท้องถิ่น. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2539). แผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2539-2544. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2547). พระพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพฯ: เจ. เอส. การพิมพ์.
- เกษม ต้นติผลาชีวะ และกุลยา ต้นติผลาชีวะ. (2528). การรักษาสุขภาพในวัยผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- จารุวรรณ ปฐมพงศ์. (2542). ทักษะและความคาดหวังของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อคุณสมบัติและบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2540. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ใจแก้ว วิสายอน. (2553). บทบาทของผู้สูงอายุในกิจกรรมด้านสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงชัย อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. (2545). สังคมวิทยา. (พิมพ์ครั้งที่10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เฉลียว บุรีภักดี และคณะ. (2545). ชุมชนวิทยาวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชัยวัฒน์ พรหมสุข. (2543). บทบาททางการเมืองของกำนันในจังหวัดเชียงใหม่ภายหลังพ้นจากตำแหน่งตามพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เตือนใจ ทองคำ. (2549). *พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- ธรรต ปัญญาสืบ. (2554). *บทบาททางการเมืองของกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นพพรธนพร อุทโธ. (2552). *บทบาทของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- บุษยามาศ สินธุประมา. (2539). *สังคมวิทยาความสูงอายุ*. กรุงเทพฯ: สมพรการพิมพ์.
- ประเวศ วะสี. (2549). *เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคมแนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- พวงเพชร สุรัตน์กวีกุล. (2542). *มนุษย์กับสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระครูสิงห์แก้ว วชิรธมโม. (2554). *บทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พัฒน์ สุจำนง. (2524). *การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานสำหรับประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภากการพิมพ์.
- ไพศาล สรรสรวิสุทธิ. (2550). การพัฒนาชุมชน. *รัฐศาสตร์สาร*, 1 (2550), 11-14.
- มีแสง อินธิเสน. (2555). *บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลยางโฮง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2558). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2557*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- _____. (2546). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน 2542*. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊กส์พับบลิชเคชั่นส์.
- รดา สุวรรณดารา. (2554). *ศักยภาพผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อหลังอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วิเชียร รักการ. (2529). *วัฒนธรรมและพฤติกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศศิธร นิธิปรีชา. (2557). *บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุกลุ่ม ไทย-ยวน ลีควิว กรณีศึกษา ชุมชนบ้านเหนือ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา*. รายงานการศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2544). *การเกื้อหนุนทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ: พื้นที่ศึกษาในเขตภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐศาสตร์. คณะสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- ศิริพงษ์ เกี้ยวสกุล . (2555). *การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการจัดการความรู้ของชุมชนในการมีผู้นำพลังผู้สูงอายุมาใช้ในการพัฒนาชุมชน*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาบริหารทั่วไป. บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2557). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2557*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2526). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2542). *ทฤษฎีสังคมวิทยา: การสร้าง การประเมินค่า และการใช้ประโยชน์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา สุภาพ. (2540). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรกุล เจนอบรม. (2541). *วิสัยทัศน์ผู้สูงอายุและการศึกษานอกระบบสำหรับผู้สูงอายุไทย*. กรุงเทพฯ: นิชินแอตเวอร์ไทซิงกรุ๊ป.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2542). *การใช้สถิติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์แนวทางสู่ปฏิบัติ*. ภาควิชาการประเมินและการวิจัย. คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- สุเทพ เชาวลิต. (2524). *หลักการพัฒนาชุมชน*. ขอนแก่น: โอเดียนสโตร์.
- อภิชัย พันธเสน. (2539). *พัฒนาชนบทไทย: สมุทัยและมรรค*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.
- องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้. (2559). *คู่มือการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ 2559*. อำเภอหัวหิน. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.
- Eagly, A. (1987). *Sex differences in social behavior: A social role interpretation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Havighurst, Robert J., (Ed.). *Society and Education: A Book of Readings*. New York: Allyn & Bacon, 1967.
- Yamane Taro. (1970). *Statistic : An Introductory Analysis*. Tokyo : Harper International Edition.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม
เรื่อง บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน

*****

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาวิทยานิพนธ์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ดังนั้นเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษานี้เป็นการศึกษาในเชิงวิชาการและจะไม่มีผลสะท้อนกลับในแง่ลบแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด

จึงขอความร่วมมือจากท่าน โปรดกรอกข้อมูลแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงและขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและข้อมูลทั้งหมดจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านทั้งสิ้น

พลอยพรรณ เชี่ยวชาญ

นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

แบบสอบถาม บทบาทของผู้สูงอายุ ต่อการพัฒนาชุมชน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเติมคำลงในช่องว่าง หรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ตามความเป็นจริง

1. เพศ

1. ชาย   2. หญิง

2. อายุ

1. 61 - 65 ปี   2. 66- 70 ปี   3. 71- 75 ปี   4. 76 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

1. ประถมศึกษา   2. มัธยมศึกษา   3. อนุปริญญา
4. ปริญญาตรี   5. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

1. เกษตรกรรม   2. รับจ้างทั่วไป
3. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ   4. ค้าขาย/กิจการส่วนตัว

5. ภาวะสุขภาพ

1. ไม่มีโรคประจำตัว
2. มีโรคประจำตัว

ส่วนที่ 2 บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับบทบาทที่ท่านปฏิบัติเพียงคำตอบเดียว

บทบาทของผู้สูงอายุ ต่อการพัฒนาชุมชน	ระดับบทบาท				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการศึกษา					
1. เป็นกรรมการ หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการศึกษาของท้องถิ่น					
2. เข้าร่วมในกิจกรรมการศึกษาของท้องถิ่น					
3. แนะนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษา					
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษาของท้องถิ่น					
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมด้านการศึกษาของท้องถิ่น					
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชน					
7. ช่วยกันดูแล รักษาสถานศึกษาในท้องถิ่น					
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านการศึกษา					
ด้านศาสนา					
1. เป็นกรรมการ ร่วมในการจัดกิจกรรมทางศาสนาของชุมชน					
2. เข้าร่วมกิจกรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นโดยวัดหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น					
3. แนะนำและส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชุมชนปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา					
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา					
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาของท้องถิ่น					
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนเกี่ยวกับหลักธรรมทางศาสนา					
7. ช่วยกันดูแล รักษาศาสนสถาน ในท้องถิ่น					
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมและทำนุบำรุงศาสนา					

บทบาทของผู้สูงอายุ ต่อการพัฒนาชุมชน	ระดับบทบาท				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี					
1. เป็นกรรมการ หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการกิจกรรมทางด้านด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น					
2. เข้าร่วมในกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น					
3. แนะนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น					
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น					
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น					
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี					
7. ช่วยกันดูแล รักษา ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น					
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี					
ด้านอาชีพ					
1. เป็นกรรมการ ร่วมวางแผนดำเนินการในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ					
2. เข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาอาชีพที่จัดขึ้นโดยชุมชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น					
3. แนะนำและส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชุมชนเข้าร่วมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ					
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ					
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาอาชีพของท้องถิ่น					
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ					
7. ประสานงานพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในท้องถิ่น					
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน					

ขอขอบคุณในความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

ภาคผนวก ข
เครื่องมือการวิจัยและตรวจค่าความเที่ยงตรง

ค่าความเชื่อมั่น Reliability โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค จากโปรแกรม SPSS
ตอนที่ 2 บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.975	55

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	169.7667	2310.047	.809	.981
a2	169.7333	2299.926	.900	.981
a3	169.8000	2324.166	.769	.981
a4	169.9333	2309.237	.753	.981
a5	169.1667	2329.316	.773	.981
B1	169.7333	2299.926	.900	.981
B2	169.7333	2312.340	.768	.981
B3	169.8000	2291.476	.866	.981
B4	169.6667	2338.644	.722	.981
B5	169.9667	2354.033	.550	.981
C1	169.4000	2342.317	.587	.981
C2	169.8000	2324.166	.769	.981
C3	169.9333	2309.237	.753	.981
C4	169.1667	2329.316	.773	.981
C5	169.9000	2396.162	.207	.982
D1	169.7333	2299.926	.900	.981
D2	169.8667	2388.809	.209	.982
D3	169.1000	2428.576	-.175	.982
D4	169.2000	2368.717	.521	.981
D5	169.1667	2396.626	.191	.982

การทดสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

เรื่อง บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน

.....

คำชี้แจง : แบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาวิทยานิพนธ์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ดังนั้นเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษานี้เป็นการศึกษาในเชิงวิชาการ และจะไม่มีผลสะท้อนกลับในแง่ลบแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด

จึงขอความร่วมมือจากท่าน โปรดกรอกข้อมูลแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงและขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและข้อมูลทั้งหมดจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านทั้งสิ้น

พลอยพรรณ เขี้ยวชาญ

นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

แบบสอบถาม บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง เขียนข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมในช่องข้อเสนอแนะ

1. เพศ

 1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

 1. 61 - 65 ปี 2. 66 - 70 ปี 3. 71 - 75 ปี 4. 76 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

 1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษา 3. อนุปริญญา/ปวส. 4.ปริญญาตรี 5. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

 1. เกษตรกรรม 2. รับจ้างทั่วไป 3. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 4. เกษตรกรรม

5. ภาวะสุขภาพ

 1. ไม่มีโรคประจำตัว 2. มีโรคประจำตัว

ข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 2 บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับบทบาทที่ท่านปฏิบัติเพียงคำตอบเดียว

บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน	คะแนน IOC			ข้อเสนอแนะ
	-1	0	1	
ด้านการศึกษา				
1. เป็นกรรมการ หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการศึกษาของท้องถิ่น			✓	
2. เข้าร่วมในกิจกรรมการศึกษาของท้องถิ่น			✓	
3. แนะนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษา			✓	
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษาของท้องถิ่น			✓	
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมด้านการศึกษาของท้องถิ่น			✓	
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชน			✓	
7. ช่วยกันดูแล รักษาสถานศึกษาในท้องถิ่น			✓	
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านการศึกษา			✓	
ด้านศาสนา				
1. เป็นกรรมการ ร่วมในการจัดกิจกรรมทางศาสนาของชุมชน			✓	
2. เข้าร่วมกิจกรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นโดยวัดหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น			✓	
3. แนะนำและส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชุมชนปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา			✓	
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา			✓	
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาของท้องถิ่น			✓	
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนเกี่ยวกับหลักธรรมทางศาสนา			✓	
7. ช่วยกันดูแล รักษาศาสนสถาน ในท้องถิ่น			✓	
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมและทำนุบำรุงศาสนา			✓	

บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน	คะแนน IOC			ข้อเสนอแนะ
	-1	0	1	
ด้านศิลปะ วัฒนธรรม/ประเพณี				
1. เป็นกรรมการ หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการกิจกรรมทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น			/	
2. เข้าร่วมในกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น			/	
3. แนะนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น			/	
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น			/	
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น			/	
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี			/	
7. ช่วยกันดูแล รักษา ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น			/	
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี			/	
ด้านอาชีพ				
1. เป็นกรรมการ ร่วมวางแผนดำเนินการในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ			/	
2. เข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาอาชีพที่จัดขึ้นโดยชุมชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น			/	
3. แนะนำและส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชุมชนเข้าร่วมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ			/	
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ			/	
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาอาชีพของท้องถิ่น			/	
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ			/	
7. ประสานงานพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในท้องถิ่น			/	
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน			/	

ลงชื่อผู้เกี่ยวข้อง

(ศาสตราจารย์ ดร. อรุณ)
ผอ. ๑๑๑ / มทร. ๑๑๑ / ๑๑๑

ตำแหน่งงาน

หน่วยงาน

วุฒิการศึกษา

วันที่

๑๑๑
๑๑๑

การทดสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

เรื่อง บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน

.....

คำชี้แจง : แบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาวิทยานิพนธ์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ดังนั้นเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษานี้เป็นการศึกษาในเชิงวิชาการ และจะไม่มีผลสะท้อนกลับในแง่ลบแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด

จึงขอความร่วมมือจากท่าน โปรดกรอกข้อมูลแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงและขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและข้อมูลทั้งหมดจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านทั้งสิ้น

พลอยพรรณ เชี่ยวชาญ

นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

แบบสอบถาม บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง เขียนข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมในช่องข้อเสนอแนะ

1. เพศ

 1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

 1. 61 - 65 ปี 2. 66 - 70 ปี 3. 71 - 75 ปี 4. 76 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

 1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษา 3. อนุปริญญา/ปวส. 4.ปริญญาตรี 5. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

 1. เกษตรกรรม 2. รับจ้างทั่วไป 3. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 4. เกษตรกรรม

5. ภาวะสุขภาพ

 1. ไม่มีโรคประจำตัว 2. มีโรคประจำตัว

ข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 2 บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับบทบาทที่ท่านปฏิบัติเพียงคำตอบเดียว

บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน	คะแนน IOC			ข้อเสนอแนะ
	-1	0	1	
ด้านการศึกษา				
1. เป็นกรรมการ หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการศึกษาของท้องถิ่น			✓	
2. เข้าร่วมในกิจกรรมการศึกษาของท้องถิ่น			✓	
3. แนะนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษา			✓	
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษาของท้องถิ่น			✓	
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมด้านการศึกษาของท้องถิ่น			✓	
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชน			✓	
7. ช่วยกันดูแล รักษาสถานศึกษาในท้องถิ่น			✓	
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านการศึกษา			✓	
ด้านศาสนา				
1. เป็นกรรมการ ร่วมในการจัดกิจกรรมทางศาสนาของชุมชน			✓	
2. เข้าร่วมกิจกรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นโดยวัดหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น			✓	
3. แนะนำและส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชุมชนปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา			✓	
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา			✓	
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาของท้องถิ่น			✓	
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนเกี่ยวกับหลักธรรมทางศาสนา			✓	
7. ช่วยกันดูแล รักษาศาสนสถาน ในท้องถิ่น			✓	
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมและทำนุบำรุงศาสนา			✓	

บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน	คะแนน IOC			ข้อเสนอแนะ
	-1	0	1	
ด้านศิลปะ วัฒนธรรม/ประเพณี				
1. เป็นกรรมการ หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการกิจกรรมทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น			/	
2. เข้าร่วมในกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น			/	
3. แนะนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น			/	
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น			/	
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น			/	
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี			/	
7. ช่วยกันดูแล รักษา ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น			/	
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี			/	
ด้านอาชีพ				
1. เป็นกรรมการ ร่วมวางแผนดำเนินการในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ			/	
2. เข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาอาชีพที่จัดขึ้นโดยชุมชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น			/	
3. แนะนำและส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชุมชนเข้าร่วมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ			/	
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ			/	
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาอาชีพของท้องถิ่น			/	
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ			/	
7. ประสานงานพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในท้องถิ่น			/	
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน			/	

ชื่อผู้เกี่ยวข้อง ..... ๐๔.
(นางฉวีพร ขันสูงเสียว)
ตำแหน่งงาน .....
หน่วยงาน ..... สภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
วุฒิการศึกษา ..... วิทยาศาสตรบัณฑิต
วันที่ ..... มีนาคม

การทดสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

เรื่อง บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน

.....

คำชี้แจง : แบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีบทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาวิทยานิพนธ์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ดังนั้นเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษานี้เป็นการศึกษาในเชิงวิชาการ และจะไม่มีผลสะท้อนกลับในแง่ลบแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด

จึงขอความร่วมมือจากท่าน โปรดกรอกข้อมูลแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงและขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและข้อมูลทั้งหมดจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านทั้งสิ้น

พลอยพรรณ เชี่ยวชาญ

นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

แบบสอบถาม บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง เขียนข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมในช่องข้อเสนอแนะ

1. เพศ

 1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

 1. 61 - 65 ปี 2. 66 - 70 ปี 3. 71 - 75 ปี 4. 76 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

 1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษา 3. อนุปริญญา/ปวส. 4.ปริญญาตรี 5. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

 1. เกษตรกรรม 2. รับจ้างทั่วไป 3. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 4. เกษตรกรรม

5. ภาวะสุขภาพ

 1. ไม่มีโรคประจำตัว 2. มีโรคประจำตัว

ข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 2 บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับบทบาทที่ท่านปฏิบัติเพียงคำตอบเดียว

บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน	คะแนน IOC			ข้อเสนอแนะ
	-1	0	1	
ด้านการศึกษา				
1. เป็นกรรมการ หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการศึกษาของท้องถิ่น			✓	
2. เข้าร่วมในกิจกรรมการศึกษาของท้องถิ่น			✓	
3. แนะนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษา			✓	
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษาของท้องถิ่น			✓	
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมด้านการศึกษาของท้องถิ่น			✓	
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชน			✓	
7. ช่วยกันดูแล รักษาสถานศึกษาในท้องถิ่น			✓	
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านการศึกษา			✓	
ด้านศาสนา				
1. เป็นกรรมการ ร่วมในการจัดกิจกรรมทางศาสนาของชุมชน			✓	
2. เข้าร่วมกิจกรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นโดยวัดหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น			✓	
3. แนะนำและส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชุมชนปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา			✓	
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา			✓	
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาของท้องถิ่น			✓	
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนเกี่ยวกับหลักธรรมทางศาสนา			✓	
7. ช่วยกันดูแล รักษาศาสนสถาน ในท้องถิ่น			✓	
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมและทำนุบำรุงศาสนา			✓	

บทบาทของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาชุมชน	คะแนน IOC			ข้อเสนอแนะ
	-1	0	1	
ด้านศิลปะ วัฒนธรรม/ประเพณี				
1. เป็นกรรมการ หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการกิจกรรมทางด้านด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น			/	
2. เข้าร่วมในกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น			/	
3. แนะนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น			/	
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น			/	
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น			/	
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี			/	
7. ช่วยกันดูแล รักษา ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น			/	
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี			/	
ด้านอาชีพ				
1. เป็นกรรมการ ร่วมวางแผนดำเนินการในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ			/	
2. เข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาอาชีพที่จัดขึ้นโดยชุมชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น			/	
3. แนะนำและส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชุมชนเข้าร่วมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ			/	
4. เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ			/	
5. บริจาคเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาอาชีพของท้องถิ่น			/	
6. เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ			/	
7. ประสานงานพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในท้องถิ่น			/	
8. ร่วมติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน			/	

ลงชื่อผู้เชี่ยวชาญ .....
(พยสิทธิ์ ดงขันธ์)
ตำแหน่งงาน .....
หน่วยงาน .....
วุฒิการศึกษา .....
วันที่ .....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	พลอยพรรณ เชี่ยวชาญ
วัน เดือน ปีเกิด	6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	1445/32 ถนนเพชรเกษม ต.ชะอำ อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี
ประวัติการศึกษา	ระดับปริญญาตรี รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด
ประสบการณ์ทำงาน	พนักงานต้อนรับภาคพื้นดิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)

